

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Klára Mikulcová

Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Environmentální etika z pohledů studentů středních škol

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 20. 4. 2016

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Tomáši Hubálkovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a materiálních podkladů k práci. Dále děkuji Obchodní akademii ve Veselí nad Moravou a Střednímu odbornému učilišti lesnickému a rybářskému ve Bzenci za ochotu při vyplňování dotazníků.

Obsah

ÚVOD.....	5
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1. Základní pojmy.....	7
1.1. Etika	7
1.2. Environmentální etika	7
1.3. Ekologie	8
1.4. Životní prostředí.....	8
2. Historie environmentální etiky	10
3. Základní postoje v environmentální etice.....	12
3.1. Teocentrismus – etika bázně Boží.....	12
3.2. Antropocentrismus – etika vznešeného lidství.....	13
3.3. Biocentrismus – etika úcty k životu	15
3.4. Ekocentrismus – etika Země	16
3.5. Zoocentrismus – etika bližních tvorů	17
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	19
1. Kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum.....	20
1.1. Výzkumný problém.....	20
1.2. Formulace hypotézy	21
1.3. Výzkumná metoda.....	21
1.4. Výzkumný vzorek	21
2. Vyhodnocení výzkumu.....	23
2.1. Vyhodnocení výzkumných problémů	45
2.2. Vyhodnocení hypotézy.....	51
ZÁVĚR.....	53
SEZNAM ZDROJŮ	54

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je problematika environmentální etiky. Důvodem výběru tohoto tématu je můj zájem o ekologii. Již od základní školy, kde jsem byla členkou ekologického týmu, který se podílel na získání titulu Ekoškoly, se zajímám o vliv člověka na přírodu.

Domnívám se, že v současné době, kdy se svět potýká s ekologickou krizí, je toto téma velmi aktuální. Právě v ekologické krizi vidím velký problém lidské populace. Věřím ale v to, že svým chováním může člověk přispět k řešení tohoto problému a ke zlepšení podmínek života. Za budoucnost, kterou tvoříme, jsme zodpovědní právě my lidé. Proto bychom měli naše děti učit vnímat hodnotu přírody a učit je, jak se správně chovat k naší planetě Zemi.

Samotnou bakalářskou práci jsem rozdělila na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu zabývat vymezením základních pojmů environmentální etiky, její historií a základními postoji.

V části praktické se zaměřím na vyhodnocování dotazníku, který bude zkoumat ekologické chování a povědomí studentů vybraných středních škol. Cílovou skupinou budou studenti Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou a studenti oboru ekologie Středního odborného učiliště lesnického a rybářského ve Bzenci. Mým cílem je odpovědět na výzkumné problémy, které se týkají ekologického chování studentů a jejich motivace k tomuto chování, spokojenosti s předmětem ekologie (v případě, že se u nich na škole vyučuje), názorů na současný stav životního prostředí a jejich vztahu k přírodě a prostředí školy, ve které studují. Zjištěné informace srovnám pomocí sloupcových grafů a tabulek. Také chci potvrdit, nebo vyvrátit hypotézu, že studenti odborné školy mají o ekologii vyšší povědomí než studenti obchodní akademie. Právě výsledky praktické části tvoří cíl mé bakalářské práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy

Považuji za důležité osvětlit některé základní pojmy, které souvisí s mou prací. Zaměřím se především na pojmy etika, environmentální etika, ekologie a životní prostředí.

Při definování jednotlivých pojmů budu vycházet z odborné literatury, která se environmentální etikou zabývá. Také budu využívat odborné internetové zdroje.

1.1. Etika

Slovo etika je odvozeno od řeckého slova éthos, které označuje zvyk, obyčej nebo mrav. Význam slova se postupem času měnil. Původním významem bylo označení místa, kde se pásala zvířata. Později se používalo pro označení míst, kde žijí lidé a jak se v rámci tohoto obydlí mají chovat a chovají. Prvotní význam slova se někdy vykládá i jako společný mrav, kdy slovo mrav označuje to, co se líbí nebo co je vhodné. (Půlabová L., Švejda G., 2012, s. 10)

Podle E. Koháka (2000, s. 15) je slovo etika chápáno jako soubor zásad a pravidel, která člověku naznačují, jak by se měl chovat ve svém vztahu k druhým lidem. Důraz je přitom kladen na „měl by“. Nejedná se tedy o to, jak se člověk skutečně chová. Tímto problémem se zabývají vědy jako sociologie a antropologie. Zaznamenávají skutečný stav věcí, jaké jsou, a ne jaké by měly v ideálním případě být.

Člověk na rozdíl od zvířat nedisponuje pudovou soustavou, která by mu určovala, co může a nemůže dělat, proto si musel vytvořit vlastní představy o tom, co je a není správné jednání. Etika tedy slouží jako systém zásad, které povedou k ideálním výsledkům.

1.2. Environmentální etika

Ve své práci budu užívat rovnocenně s environmentální etikou také výraz ekologická etika. Slovo „ekologický“ lze používat v širším kontextu, nikoli jen jako to, co se týká ekologie - vědy, ale také to, co má souvislost s ochranou životního prostředí. (Kocian M., 2015, s. 6)

Environmentální etika se zabývá vztahem člověka a mimolidského světa, který jej obklopuje a k němuž má vztah. (Kocian M., 2015, s. 6). E. Kohák (2000, s. 16) uvádí obdobnou definici jako u etiky. Podle něj se jedná o soubor zásad a pravidel, která člověku naznačují, jak by se měl chovat ve svém vztahu k mimolidskému světu.

Jako samostatné odvětví etiky vznikla environmentální etika v polovině 20. století jako reakce na globálně se zhoršující stav životního prostředí. Jejím cílem je tedy hledat cesty z tohoto stavu.

Dle E. Koháka (2000, s. 17) však ekologická etika sama o sobě není nic, co by neexistovalo již v dřívější době. Nejméně do sedmnáctého století člověk chápal přírodu jako něco, co nemá žádný smysl nebo nárok na ohled. Příroda sloužila jen k uspokojování potřeb a pravidla k jejímu užívání (tedy ekologická etika) byla založena na právech jiných lidských bytostí ji také využívat. Člověk neměl důvod nevyužívat přírodní zdroje, pokud na ně neměl majetkový nárok jiný majitel, přitom nebral ohled na krajinu, půdu nebo zvěř. Právě tento způsob uvažování vedl k ekologické krizi.

1.3. Ekologie

Ekologii lze definovat jako vědu, která zkoumá procesy ovlivňující rozšíření a početnost organismů a jejich vzájemnou interakci. (Definition of Ecology. *Cary Institute of Ecosystem Studies*. [online]. 18. 2. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.caryinstitute.org/discover-ecology/definition-ecology>)

Podle A. Máchala a kol. (2000, s. 28–30) je ekologie v užším smyslu především vědní obor zkoumající vzájemné vztahy mezi organismy a jejich prostředím. Zkoumá převážně fungování a organizaci ekosystému. Avšak slova jako ekologický i ekologie se stále častěji používají i v širších souvislostech. Z důvodů sjednocování pojmosloví pořádko Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v letech 1993 a 1996 terminologické semináře. Výsledkem bylo jisté terminologické uvolnění. Pojmy ekologie, ekologický, ekolog lze užívat nejen v přímé souvislosti s ekologií - vědou, ale i v širším slova smyslu. Z toho vyplývá, že slovo ekologický můžeme chápat v souvislosti s ekologií jako vědním oborem nebo jej můžeme používat ve významu „příznivý pro životní prostředí“ čili prakticky totéž co environmentální.

1.4. Životní prostředí

Dle M. Kociana (2015, s. 6) můžeme termín životní prostředí chápat jako synonymum slov příroda a biosféra. Příroda přitom vyjadřuje to, co nebylo vytvořeno člověkem a tvoří přirozené a původní prostředí pro život člověka na Zemi. Biosféra je pouze pozemský svět, který je přirozeným prostředím pro život a ke kterému se člověk vztahuje.

„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“ (Zákon o životním prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha [cit. 2016-03-21]. Dostupné z:

2. Historie environmentální etiky

Environmentální etika je poměrně mladá filozofická disciplína. Názory na přesný okamžik jejího vzniku se velmi různí. B. Binka (2008, s. 69–70) uvádí tři nejběžnější datace jejího vzniku a to druhou polovinu 19. století, 30. léta 20. století a 60. léta 20. století. Kromě těchto klasických datací se vyskytují i datace alternativní. Někteří autoři se domnívají, že environmentální etika vznikla již na přelomu 5. a 6. století před naším letopočtem. Křesťansky orientovaní autoři spojují její vznik se jménem sv. Františka z Assisi. Avšak B. Binka (2008, s. 70 – 77) uvádí čtyři obecně uznávané vývojové fáze:

1) Prehistorická fáze

V této fázi chybí skutečná teoretická reflexe hodnoty přírody. Avšak nacházíme zde texty, které s uznáním hodnoty přírody přímo, nebo nepřímo souvisí. Příkladem mohou být texty sv. Františka z Assisi, Leonarda da Vinci nebo také posvátné texty buddhismu a křesťanství, v nichž je hodnota přírody odvozena od vztahu k Bohu či jinému posvátnu.

2) Fáze bezprostředních předchůdců

Jedná se o etapu, která předchází samotnému vzniku environmentálně-etických postojů. Dle M. Kociana (2015, s. 49) vzniká tato etapa jako reakce na průmyslovou revoluci a odlesňování vyspělých evropských států v 19. století. Myslitelé jako John Ruskin nebo Mahátma Gándhí prozatím neměli potřebu vybudovat novou etickou disciplínu, ale pozdější autoři děl environmentální etiky z jejich textů čerpají.

Myslitelé (s výjimkou Mahátma Gándhího) byli ovlivněni romantismem a přírodu vnímali spíše z estetického hlediska. Také kladli důraz především na nábožensko-moralizující poselství. Jejich názory předcházejí vzniku moderních eko-etických filozofií.

3) Fáze otců zakladatelů a matek zakladatelek

V polovině 20. století můžeme sledovat první promyšlené eko-etické systémy. Mezi nejdůležitější představitele této fáze patří Albert Schweitzer a Aldo Leopold. Ti jako první teoreticky zkoumají hodnotu přírody jako takovou, a nikoliv ve vztahu k Bohu, člověku nebo kráse. Nezakládají se sice žádné ústavy environmentální etiky ani neexistují žádné specializované časopisy, ale začínají vycházet první publikace, jejichž tématem je právě environmentální etika.

4) Fáze vymezení, soutěže a institucionalizace

Na počátku 60. let dochází k překotnému rozvoji environmentální etiky. Svůj podíl na tom mají knihy jako *The Silent Spring* od Rachel Carson nebo *Our Synthetic Environment* od Murraye Bookchina. Přelomový je také rok 1971, kdy se na severoamerické University of Georgia koná první konference zaměřená pouze na environmentální filozofii a etiku. V témže roce vychází sborník *Ecology Crisis and new Vision*, který popisuje environmentální krizi z hlediska teologického, filozofického a etického. Začínají také vycházet některé zásadní environmentálně etické časopisy, mezi nimiž stojí za zmínku dvouměsíčník *Environmental Ethics*.

Objevuje se množství různých přístupů k environmentální etice – teocentrický, antropocentrický, ekocentrický, biocentrický, zoocentrický a sociálně či hlubinně ekologický. Těmito přístupy se budu podrobněji zabývat v další části bakalářské práce.

5) Fáze všeobecného zhostejnění a apatie vůči environmentální problematice

M. Kocian (2015, s. 50) ve svém díle vyčleňuje také pátou fázi – fázi všeobecného zhostejnění a apatie vůči environmentální problematice. Tato fáze spadá do doby na začátku 21. století. Do popředí zájmu velké části obyvatel vyspělých zemí se dostávají spíše otázky terorismu, bezpečnosti, radikálního islamismu, přistěhovalectví a také ekonomického úpadku či nezaměstnanosti.

Vyspělé rozvinuté země západu sice do jisté míry vnímají ekologické problémy a snaží se konat kroky k jejich vyřešení, avšak dosud konají tak, že velkou část výroby přesunují do východních zemí. Režimy těchto zemí však podporují především ekonomický růst a ochrana životního prostředí pro ně není zdaleka prioritní. Výsledkem tohoto konání jsou mezinárodní úmluvy o životním prostředí, které však země nerespektují a nedodržují.

Polemiky o ekologických otázkách se stále více uzavírají do úzkých kruhů filozofů, etiků, ekologů či teologů. Většina obyvatelstva (s výjimkou obyvatel anglosaských zemí) nejeví o tyto problémy zájem.

3. Základní postoje v environmentální etice

Při klasifikaci jednotlivých postojů v environmentální etici budu vycházet především z díla Zelená svatozář – kapitoly z ekologické etiky (2000) od Erazima Koháka. Ten etické postoje rozčleňuje do několika částí - etika bázně Boží, etika vznešeného lidství, etika úcty k životu, etika Země a etika bližních tvorů.

3.1. Teocentrismus – etika bázně Boží

Dle A. Máchala a kol. (2012, s. 50–51) vychází teocentrická etika neboli etika bázně Boží z respektu k Božím stvoření a z posvátnosti přírody. V řeči bible bychom mohli slovo posvátný chápat jako určený pro Boha.

A. Máchal a kol. (2012, s. 50–51) se zaměřuje především na křesťanské pojetí teocentrické etiky, které je blízké Evropanům. To spočívá v kvalitě vztahu člověka k Bohu. Pokud je tento vztah láskyplný a silný, pak i přístup člověka k přírodě a její kráse bude zodpovědný. Pokud člověk naopak Bohem pohrdá, tak vědomě pohrdá i tím, co Bůh stvořil a co dal člověku jako dar. Vychází se z předpokladu, že příroda je Boží stvoření, které se nevztahuje k člověku, ale přímo k Bohu. Z křesťanského hlediska se mají lidé k přírodě chovat v souladu s Boží vůlí, s pokorou a úctou a nesobecky vzhledem k potřebám současných a budoucích generací. Úkolem každého člověka je tedy pastýřská péče o přírodu a pokora před její posvátností.

Za dávného předchůdce teocentrických etiků lze považovat sv. Františka z Assisi, který jasně vnímal přítomnost Boha ve světě. Další významný myslitel spadá do 19. století a je jím John Ruskin. Ten byl přesvědčen o nadřazenosti přírody nad člověkem a o hodnotě přírody, která nezávisí na lidských potřebách.

S protikladným postojem se setkáváme u E. Koháka (2000, s. 69–73), který popisuje tezi Lynna Whitea. Ten vychází z předpokladu, že křesťanství je příčinou ekologické krize. Právě v křesťanství vidí základ panského a panovačného postoje k přírodě, kdy si člověk sám sebe představuje jako „stvořeného k obrazu božím“, tedy jako bezmezného vládce nad vším. V tomto případě lze mluvit spíše o antropocentrismu, který do středu zájmu staví člověka.

Podle B. Binky (2008, s. 122–123) je teocentrická etika postavena:

- 1) Na prožitku něčeho, co člověka přesahuje a co mu dává smysl. Tento prožitek není závislý na formálním důkazu boží existence. Je spíše založen na „smyslu posvátnosti“ všeho života, který směřuje k centru bytí - Bohu.

- 2) Na zjištění, že příroda není pouhou kulisou. Je něčím, v čem se Bůh ukazuje a co je s Bohem spojené.
- 3) Jelikož není příroda centrem dění, není centrem dění ani člověk. Slovy sv. Františka z Assisi jsme s přírodou „bratři pod jedním Otcem“.

3.2. Antropocentrismus – etika vznešeného lidství

Dle B. Binky (2008, s. 96) vzniká antropocentrická etika jako reakce na prvotní texty teocentrismu, biocentrismu a ekocentrismu. Není tedy první odpovědí na téma ohrožení životního prostředí, ale spíše reakcí na již existující odpovědi.

Zastánci tohoto pojetí jsou přesvědčeni o tom, že jakékoli hodnoty, včetně přírodních hodnot, vznikají na základě lidských potřeb. Východiskem každého hodnocení je v tomto případě člověk. (Máchal A. a kol., 2012, s. 43)

M. Kocian (2015, s. 87) také uvádí, že člověk je nutným výchozím bodem ekologické i jakékoli jiné etiky, protože bez člověka nelze o etice mluvit (stejně jako o právu nebo morálce). V tomto smyslu je každá etika antropocentrická, protože bez člověka by neexistovalo žádné morální jednání.

Dle M. Kociana (2015, s. 88–89) se v nejkrajnějším případě můžeme setkat s tzv. silným antropocentrismem. Člověk je přesvědčen, že s přírodou může zacházet, jak chce. Nepřemýšlí nad negativními nebo pozitivními dopady svého jednání. Otázky ekologické krize či negativního působení na přírodu si tedy absolutně nepřipouští. Podle tohoto přístupu pro člověka neexistují vzhledem k přírodě žádná omezení. Může ji libovolně využívat, protože příroda obsahuje nevyčerpatelné zdroje, které jsou tu pro něj. Hodnotu objektů přírody tedy posuzuje podle toho, jaký mají vztah k jeho potřebám. Tato krajní etika bývá také označována jako „cow-boy“ etika. Termín vytvořil britský filozof a ekonom Kenneth Boulding v roce 1996. Vycházel ze skutečnosti, že si nejnižší vrstva amerického obyvatelstva, kovbojové, brala z přírody cokoli bez omezení, zabíjela zvěř a neměla žádný vztah ke krajině ani k jiným přírodním objektům. Důsledkem jsou desítky vyhubených velkých zvířat. Příkladem může být severoamerický bizon, který byl téměř vyhuben. Z deseti milionů kusů na počátku 19. století jich v roce 1889 zbylo asi jen 800.

Další formou současného silného antropocentrismu je neomezená víra ve schopnosti člověka a v moc techniky a ekonomiky. Podle tohoto pojetí člověk vytváří novou přírodu, která původní přírodu bez následků nahradí.

Opačný postoj zaujímá tzv. slabý antropocentrismus, který vznikl reakcí na ekologické katastrofy 20. století. Je založen na přesvědčení, že bychom měli s přírodou zacházet podle morálních pravidel. Argumenty slabého antropocentrismu lze sloučit s téměř jakoukoli ideologií či filozofií a použít její ideje k nalezení argumentů pro šetrnost vůči přírodě.

M. Kocian (2015, s. 92–93) uvádí několik nejzákladnějších antropocentrických argumentů ve prospěch přírody.

- 1) Příroda neboli biosféra je nezbytným prostředím pro lidský život. Na správném fungování přírody je přímo závislé fungování lidstva a jeho dlouhodobé přežití.
- 2) Příroda má estetickou hodnotu. Základním zdrojem estetiky je právě krása přítomná v přírodě. Tato krása je zdrojem inspirace pro krásu uměleckou, která vychází z lidské tvůrčí činnosti. Pokud tedy chráníme přírodu, chráníme i umělecká díla.
- 3) Příroda disponuje i skrytými možnostmi, které jsme ještě neobjevili, a které by mohli mít v budoucnu pro člověka důležitý význam. Příkladem může být druhové bohatství země, které je zatím známo jen z jedné desetiny.
- 4) Příroda má pro člověka duchovní hodnotu. Pobyt v ní působí na harmonizaci lidské psychiky a nalezení duševní rovnováhy.
- 5) S duchovní hodnotou souvisí rekreační hodnota přírody, která představuje mnoho možností pro odpočinkové aktivity.
- 6) Kromě toho, že je příroda zdrojem hodnot pro ekonomický systém, má mnoho užitkových hodnot pro jednotlivce (ať už rybáře, včelaře, myslivce atd.).
- 7) Člověk by měl cítit odpovědnost vůči příštím generacím. Neměli bychom činit taková rozhodnutí, která mají nevratné důsledky nebo jejich vratnost je nákladná či obtížná. Měli bychom se snažit zachovávat biodiverzitu a maximalizovat udržitelný způsob života. Dále bychom měli usilovat o to, aby všichni i v budoucích generacích měly ty možnosti, které máme my. Německý filozof a nositel Nobelovy ceny Hans Jonas mluví o tzv. principu odpovědnosti. Ten se zakládá na předpokladu, že člověk je jediným tvorem, který na sebe může vzít zodpovědnost. K té vede člověka strach z toho, co všechno by mohl svou nezodpovědností způsobit.
- 8) Příroda nám poskytuje mnoho zdrojů, které jsou neobnovitelné, proto bychom s nimi měli zacházet moudře. Na jejich vyčerpání závisí stabilita biosféry a možnosti v budoucnu.
- 9) Na čistotě vody, vzduchu a potravin přímo závisí zdraví člověka.

K těmto argumentům ještě patří další, v podstatě stejné argumenty, které používají biocentrikové (např. ochrana biodiverzity nebo nezpůsobování zbytečného utrpení zvířatům). Právě těmto argumentům se budu věnovat v následující podkapitole.

3.3. Biocentrismus – etika úcty k životu

Dle A. Máchala a kol. (2012, s. 46–47) biocentricky orientovaná etika přisuzuje živým organismům samostatnou vnitřní hodnotu nezávisle na lidských hodnoceních, zkušenostech a potřebách. Život je tedy základem a nejvyšší hodnotou etiky nezávisle na člověku.

Předmětem biocentrismu jsou pouze živé organismy, neživou přírodu a ekosystémy vylučuje. Vychází z předpokladu, že cestou k ohleduplnosti vůči jakémukoli konkrétnímu životu je ohleduplné chování vůči přírodě a ekosystémům.

Za zakladatele biocentricko ekologického myšlenkového směru je považován Albert Schweitzer (1875–1965). Schweitzer nemohl vnímat ekologickou krizi, protože žil teprve na jejím počátku. Přírodu vnímal spíše intuitivně, jako lékař, filozof a teolog. Proto jeho vnímání environmentální etiky vychází především z této intuice. (Kocian M., 2015, s. 57–58)

Vyznával ideál humanity a cítil nutnost chovat se nejen k lidem, ale i k ostatnímu životu ohleduplně. Svou etiku založil na soucitu a nazval ji etikou úcty k životu. K tomuto pojetí došel na základě vnitřního osvícení v Africe. Toto osvícení popisuje ve své knize *Z mého života a díla* (1974), popis patří také mezi nejcitovanější Schweitzerovy texty: „*K večeru třetího dne, právě když jsme při západu slunce proplovali stádem hrochů, vyvstalo náhle přede mnou, netušeno a nehledáno, slovo „úcta k životu“. Železná vrata povolila; v houštině se objevila pěšina. Ted' jsem konečně pronikl k ideji, v níž jsou společně obsaženy jak kladný vztah ke světu a k životu, tak etika. Nyní jsem věděl, že světový názor etického přitakání světu a životu i se svými kulturními ideály je myšlenkově zakotven.*“ (Schweitzer A., 1974, s. 139)

Etika úcty k životu je základní součástí lidství. Pokud se jí člověk odmítá řídit, své lidství tím zrazuje. Také vychází z předpokladu, že se všechny organismy účastní na jednom životě a mají tudíž vůli k životu. Pro člověka z toho plyne potřeba respektovat každou životní vůli a mít k ní stejnou úctu jako k té vlastní.

Zároveň si je však Schweitzer vědom toho, že v praxi etiku úcty k životu nelze uskutečňovat dokonale. Vždy musíme nějaký život zabít, abychom přežili, stejně tak jako v přírodě se jeden život živí druhým. (Kocian M., 2015, s. 58)

E. Kohák (2000, s. 92 - 93) uvádí tři přesvědčení biocentrické etiky.

- 1) Lidé jsou rovnoprávními členy společenství všech bytostí. Člověk má stejné právo na své místo na Zemi jako kterýkoliv jiný živočišný druh. Avšak tohle právo není přednostní. Tvrzení, že vynálezem počítačové techniky jsme se vymkli své živočišné podstatě, je naprosto iluzorní. Naše lidská těla nás naopak dál pojí s přírodou, ve které jsme spíše pozdní příchozí.
- 2) Země je soustava vzájemných závislostí. To co konáme, má své globální souvislosti a ovlivňuje všechno ostatní. Vychází se z předpokladu, že život je celek a nic není lhostejné.
- 3) Každý člen biotického společenství má hodnotu prostě svým bytím, jen proto, že je. Každá bytost má svůj vlastní smysl a nemusí své bytí ospravedlňovat.

Z těchto tří přesvědčení vyvozuje E. Kohák (2000, s. 93–94) biocentrický závěr, že představa o lidské nadřazenosti je výrazem lidského rasismu. Smysl etiky úcty k životu vidí v postoji ke světu a životu, který vyjadřuje základní rovnoprávnost všeho života. Nejedná se ale o stejnost, nýbrž o rovnoprávnost v odlišnosti. Mezi odlišnými druhy bytostí jsou rozdíly v inteligenci, v rychlosti či v síle svalů, avšak jedná se jen o odlišnosti, ne známky podřazenosti nebo nadřazenosti. Jsme rovnoprávní v tom, že každý z nás má stejný nárok na dobro a na možnost plně prožít svůj vlastní život. Ve středu vší hodnoty a smyslu nejsou jednotlivé životy, nýbrž život jako takový a harmonie všech životů.

3.4. Ekocentrismus – etika Země

Definici ekocentrismu můžeme vymežit na základě rozdílů mezi biocentrismem. Ekocentrismus hledá základ etiky v opravdovém fungování ekosystémů. V tom se liší od biocentrismu, který argumentuje na základě filozofujících a moralizujících přístupů a na skutečném fungování přírody mu nezáleží. Biocentrismus nazýváme etikou života, protože se vztahuje jen k živým organismům, zatímco ekocentrismus nazýváme etikou země podle etiky jeho zakladatele, nebo jej také můžeme nazývat holismem, protože mu jde o přírodu jako celek, tedy o její živou i neživou složku. (Kocian M., 2015, s. 60)

Za zakladatele ekocentrické etiky je považován filozof Aldo Leopold (1887–1948), který zastává názor, že zásadní hodnotou je rovnováha biotického celku, tedy přírody jako takové. (Máchal A. a kol., 2012, s. 48)

Ekocentricky orientovanou etiku lze definovat také jako soubor morálních norem chování, které směřují k harmonickému životu ve společnosti. Etika by měla, stejně jako příroda a lidská společnost, procházet neustálou evolucí. Příkladem může být třeba otroctví,

kteřé bylo běžné před několika staletími, avšak dnes je překonané. Současná etika by tedy také měla projít vývojem a vycházet z poznatků moderní vědy o tom, jak funguje příroda.

Morálně se může chovat jen ten, kdo zná a respektuje přirozené ekosystémy a to, jak fungují. Vrcholem stvoření není člověk; život jednotlivce také není zásadní hodnotou. Nejvyšší hodnotou je pouze ekosystém, příroda. Bez ní by jednotlivý organismus ani člověk neměl smysl. (Kocian M., 2015, s. 60–62)

Etika země znamená rozšíření morálních závazků na vodu, půdu, organický i anorganický celkem, tedy na celou zemi. Toto rozšíření na celou přírodu považuje A. Leopold za třetí evoluční krok ve vývoji etiky poté, co byla etika nejdříve chápána jako vztah mezi jednotlivci a později mezi člověkem a společností. (Kocian M., 2015, s. 60–62)

Základním kritériem morálky je podle A. Leopolda zásada, že správné je to, co směřuje k udržení stability, integrity a krásy biotické komunity; chybné je to, co má opačnou tendenci. Skutečnou rolí člověka v přírodě není dobyvatel, nýbrž ten, kdo je schopen respektovat a milovat přírodu a jednat tak, aby s ní byl v souladu. (Kocian M., 2015, s. 60–62)

3.5. Zoocentrismus – etika bližních tvorů

Podle M. Kociana (2015, s. 72) můžeme zoocentrismus považovat za variantu biocentrismu. Rozhodla jsem se ale, že tomuto tématu budu věnovat jednu celou podkapitulu, protože vztah ke zvířatům je problematikou do značné míry jedinečnou. Zoocentrismus (nebo také patocentrismus či animalismus) považuje vnitřní hodnotu zvířat za eticky důležitou. Tento směr tedy řeší etický vztah člověka k jedincům odlišným od člověka. Patří mezi směry individualistické, na rozdíl od ekocentrismu či holismu.

M. Kocian (2015, s. 72) dále uvádí, že etický status zvířat je nejstarší ekoetickou otázkou, jakou si lidé kladli. Problém vztahu člověka ke zvířatům vystával mnohem dříve, než vznikl ekologický problém. To je pochopitelné, neboť zvířata jsou nám nejbližší a ve všech kulturách tvořila neodmyslitelnou součást života člověka, jednak jako ohrožení nebo potrava, jednak jako domestikovaní společníci. Vyšší zvířata, zejména savci, očividně pociťují bolest a jisté emoce, tak jako lidé. U kytovců či lidoopů se mluví dokonce o náznacích soucitu či altruismu. Proto je otázka etického zacházení se zvířaty zvláště naléhavá. Nejzávažnějším problémem je současný masný průmysl, nemorální způsob chovu zvířat, který je v naprostém rozporu s jejich přirozeným způsobem života a který jim způsobuje bolest, stres a strádání.

Pro naprostou většinu lidí je samozřejmý nadřazený postoj vůči zvířatům. Zcela samozřejmě je považují za něco, co mohou libovolně využívat ke svému prospěchu, něco,

co je tady pro lidskou obživu, zábavu a oblékání. Většina lidí je vůči utrpení zvířat lhostejná a není ochotna nic slevit ze svých návyků. Tento nezájem je dán především dosavadní převažující etikou, která se vztahy ke zvířatům nezabývala. Je tedy zcela legitimní a pochopitelné, že je stále více těch, kteří se s tímto nadřazeným postojem nesmiřují a poukazují, že nutnost změny vztahu ke zvířatům je otázkou našeho lidství a naší lidské důstojnosti. (Kocian M., 2015, s. 73)

Dle B. Binky (2008, s. 119) je nejvýznamnější postavou mezi zoocentricky orientovanými etiky Peter Singer, jehož knihy *Animal Liberation* a *Practical Ethics* nastartovaly debatu o právech zvířat a dodnes patří k tomu nejlepšímu, co může zoocentricky zaměřená environmentální etika nabídnout.

V souvislosti se zoocentrismem lze mluvit také o rovnoprávnosti člověka a zvířat. Rozšířením rovnoprávnosti na ženy či homosexuály není dosaženo poslední hranice možného rozšíření morálně relevantního světa. Nejprve je však nutné pochopit správný význam slova rovnoprávnost. Rovnoprávnost neznamena identičnost práv. Ženy mohou požadovat právo na umělé přerušování těhotenství, ovšem považovat stejné právo i pro muže je zcela nesmyslné. Avšak tento fakt nijak nenarušuje myšlenku rovnoprávnosti. (Binka B., s. 119)

Například primáti ani psi samozřejmě nemohou volit, a proto je nesmyslné mluvit o jejich volebním právu, ovšem požadavek rovnoprávnosti ve smyslu stejné hodnoty práva na život to nevylučuje. Stejná hodnota práva na život neznamena identická práva.

Zoocentrikové dále zastávají názor, že si lidé v žádném případě nemohou být biologicky rovni, protože jsou různě velcí, silní, inteligentní apod. Jestliže výhradnost lidských práv postavíme na jakémkoli čistě lidském biologickém znaku, objeví se vždy skupina lidí, která nebude danému znaku schopna dostat. Pojetí rovnosti by tedy nemělo záviset na inteligenci, síle nebo podobných kritériích. Nelze najít žádný logický důvod předpokládat, že rozdílnost ve schopnostech mezi dvěma lidmi ospravedlňuje jakýkoli rozdíl v tom, jakou důležitost přikládáme naplnění jejich potřeb a zájmů. Dobro žádného individua není důležitější než dobro jakéhokoli jiného individua. Neexistuje žádný důvod, proč bychom tento princip měli přijmout vzhledem k lidem (jak to praktikuje morální filozofie), a nikoli ke zvířatům. (Binka B., 2008, s. 119–122)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum

V praktické části bakalářské práce se věnuji výzkumu, ve kterém sleduji ekologické povědomí studentů středních škol.

Vědecký výzkum je systematické, empirické, kontrolované a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy. Skládá se z několika fází. Nejprve se definuje výzkumný problém, poté se formuluje hypotéza. Další fází je zvolení výzkumné metody a její formy. Následuje volba výzkumného vzorku, sběr dat, jejich vyhodnocení a následné testování (verifikace, ověření) hypotézy. Projekt výzkumu je zakončen závěrečnou zprávou, která shrnuje veškeré výsledky. (Chráska M., 2007, s. 12)

1.1. Výzkumný problém

Jedná se o jasnou a jednoznačnou otázku (výrok), na kterou hledáme prostřednictvím výzkumných metod odpověď. (Švec V. a Hrbáčková K., 2007, s. 13.) Při jeho formulaci bychom se měli řídit následujícími pravidly:

- Problém by měl být formulován zcela jednoznačně, konkrétně a v tázací formě.
- Problém musí být empiricky ověřitelný. Problémy, které nelze empiricky ověřit, nejsme schopni ve vědeckém výzkumu zkoumat.
- Problém by měl zobrazovat vztah mezi dvěma nebo více proměnnými. (Chráska M., 2007, s. 13)

Mezi výzkumné problémy, na které budu hledat odpovědi, patří:

- **Mají studenti oboru ekologie vybrané odborné střední školy vyšší ekologické povědomí než studenti jiného oboru jiné střední školy?**
- **Jaké jsou názory studentů vybraných středních škol na současný stav životního prostředí?**
- **Jaký je vztah studentů vybraných středních škol k ekologické výchově (ekologii) na jejich škole? (pokud mají ekologickou výchovu nebo jiný předmět věnující se ekologii)**
- **Jaké je motivace studentů k ekologickému chování?**
- **Třídí studenti vybraných středních škol odpad více v jejich škole nebo v domácnosti?**
- **Jsou studenti spokojeni s prostředím školy, ve které studují? Pokud ne, co by pro zlepšení prostředí byli ochotni udělat?**
- **Jaký vztah mají studenti vybraných středních škol k přírodě?**

1.2. Formulace hypotézy

Při formulaci hypotéz je nutné dodržovat tři základní požadavky, které mohou být někdy označovány jako zlatá pravidla hypotézy:

- Hypotéza musí být vyjádřena oznamovací větou.
- Hypotéza musí znázorňovat vztah mezi dvěma proměnnými. Proto musí být vždy formulována jako tvrzení o vztazích, rozdílech nebo následcích.
- Hypotéza musí být empiricky ověřitelná. Proměnné, které v hypotéze vystupují, musí být měřitelné. (Chráska M., 2007, s. 17 - 18)

Hypotéza bakalářské práce zní: **Studenti oboru ekologie střední odborné školy mají vyšší ekologické povědomí než studenti jiného oboru jiné střední školy.**

1.3. Výzkumná metoda

Jako metodu získávání dat jsem si zvolila dotazník. Dotazník lze definovat jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Kladené otázky se mohou vztahovat buď k vnějším jevům (např. názory studentů na prostředí školy, ve které studují), nebo k vnitřním jevům (např. motivy, postoje, citové stavy). Samostatný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které respondent odpovídá písemnou formou. (Chráska M., 2007, s. 163)

Podle toho jakým způsobem má respondent v určité položce dotazníku odpovědět, lze rozdělit položky na otevřené, uzavřené nebo polouzavřené. Vlastní dotazník jsem koncipovala tímto způsobem – 14 otázek uzavřených, 4 otázky otevřené, 5 otázek polouzavřených. Celkově se tedy dotazník skládá z 23 otázek.

V úvodu dotazníku se studentům představuji a vysvětluji jim účel dotazníku. První část dotazníku je identifikační. Dotazuji se studentů na pohlaví, věk, třídu a bydliště. Další část tvoří otázky zkoumající ekologické povědomí studentů a jejich vztah k ekologické výchově nebo jinému předmětu na jejich škole, který se věnuje ekologii. Dále zkoumám ekologické chování studentů a jejich spokojenost s prostředím školy, ve které studují. V poslední části se studentů dotazuji na jejich vztah k přírodě. V závěru děkuji studentům za čas, který strávili vyplňováním dotazníku.

1.4. Výzkumný vzorek

Cílovou skupinou se stali studenti Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou a studenti oboru ekologie Středního odborného učiliště lesnického a rybářského ve Bzenci. Dotazníky byly

osobně předány ředitelům jmenovaných škol. Tyto školy jsem si zvolila záměrně, protože hlavním výzkumným problémem bakalářské práce je srovnání ekologického povědomí studentů oboru ekologie se studenty jiné střední školy. Obchodní akademii jsem si zvolila proto, že se nachází ve městě, ve kterém bydlím. Střední odborné učiliště lesnické a rybářské ve Bzenci jsem si zvolila z toho důvodu, že jedním z vyučovaných oborů na této škole je právě ekologie.

Do každé školy jsem přinesla 60 dotazníků, tudíž dohromady bylo předáno 120 dotazníků. Zpět jsem obdržela 114 vyplněných dotazníků. Avšak pro samotný výzkum jsem použila 109 dotazníků (55 ze *Školy 1* a 54 ze *Školy 2*). Pět dotazníků jsem vyřadila z toho důvodu, že více než polovina otázek nebyla vyplněna. Dotazníky byly rozděleny do prvních, druhých, třetích a čtvrtých ročníků vybraných středních škol. Výzkum na středních školách byl realizován v měsíci únoru 2016.

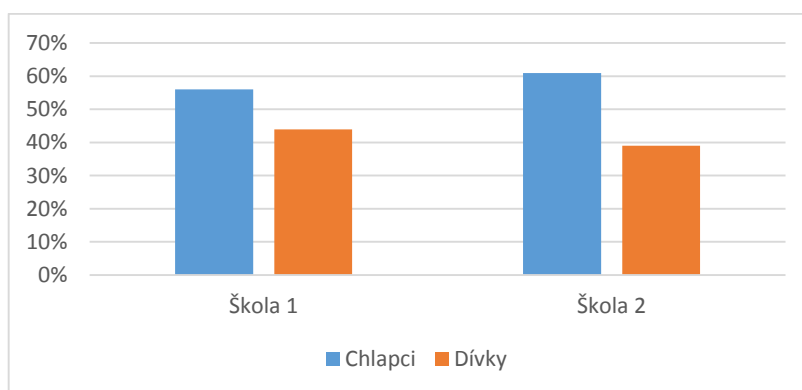
2. Vyhodnocení výzkumu

Při hodnocení výzkumu se zabývám každou otázkou zvlášť, přičemž společně vyhodnocuji výsledky studentů Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou a studentů oboru ekologie Středního odborného učiliště lesnického a rybářského ve Bzenci, které následně srovnávám. Pro větší přehlednost jsem výsledky studentů oboru ekologie Středního odborného učiliště lesnického a rybářského ve Bzenci označila jako *Škola 1* a výsledky studentů Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou jako *Škola 2*. První čtyři otázky patří do identifikační části, kde zjišťuji pohlaví, věk, studovanou třídu a bydliště vybraných studentů. Zbylé otázky se týkají ekologického povědomí studentů. Zjištěné výsledky prezentuji formou tabulek. Tabulky nesou hodnoty relativních a absolutních četností. Pro srovnání používám sloupcové grafy, u otázky č. 15 používám graf výsečový.

Otázka č. 1: *Pohlaví dotazovaných studentů*

Tabulka 1. *Pohlaví studentů*

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Chlapci	31	56 %	33	61 %
Dívky	24	44 %	21	39 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 1. *Pohlaví studentů*

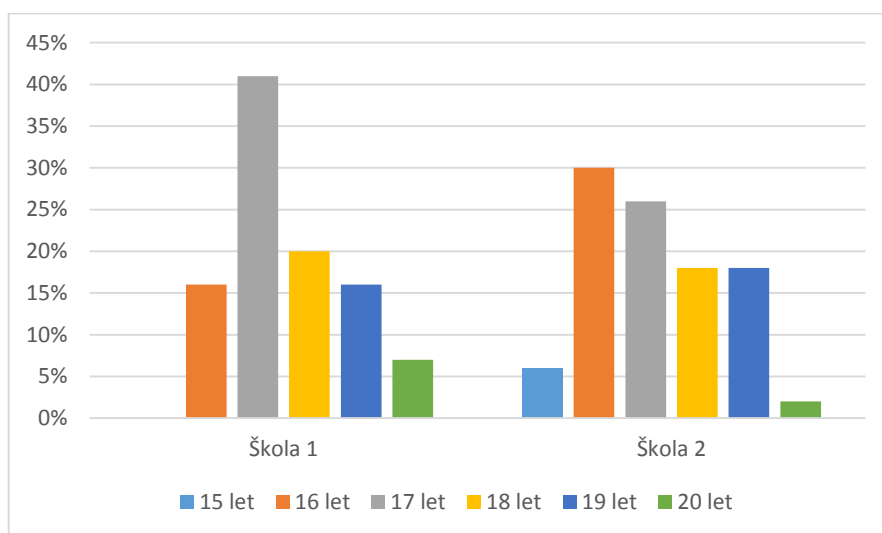
Základní soubor *Školy 1* tvoří 55 studentů, z nichž je 56 % chlapců a 44 % dívek.

Základní soubor *Školy 2* tvoří 54 studentů, z nichž je 61 % chlapců a 39 % dívek.

Otázka č. 2: Věk studentů

Tabulka 2. Věk studentů

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
15 let	0	0 %	3	6 %
16 let	9	16 %	16	30 %
17 let	22	41 %	14	26 %
18 let	11	20 %	10	18 %
19 let	9	16 %	10	18 %
20 let	4	7 %	1	2 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 2. Věk studentů

Největší vzorek (41 %) *Školy 1* tvoří studenti ve věku 17 let. Další menší skupiny tvoří studenti 18 let (20 %), 19 let (16 %) a 16 let (16 %). Nejmenší skupinou jsou pak žáci ve věku 20 let (7 %). Studenti ve věku 15 let se mezi respondenty nevyskytovali.

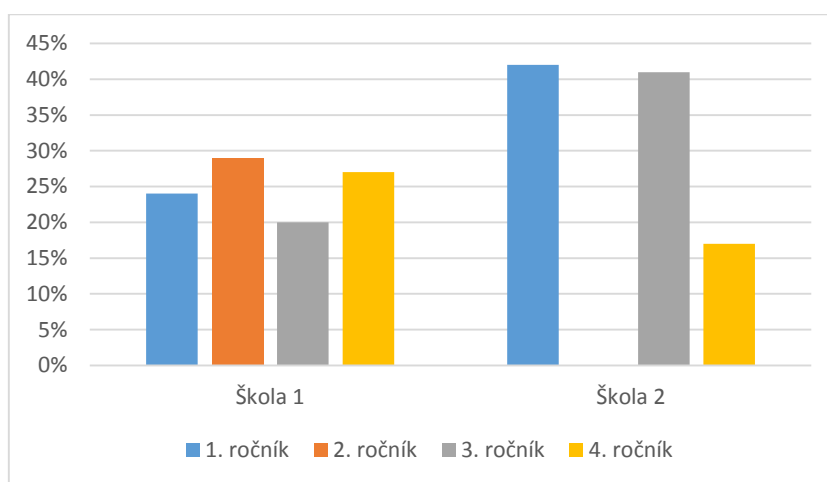
Největší vzorek (30 %) *Školy 2* tvoří studenti ve věku 16 let. Další menší skupiny tvoří studenti 17 let (26 %), rovnoměrně jsou zastoupeni studenti 18 a 19 let (18 %). Nejmenší skupinu tvoří studenti 15 let (6 %) a 20 let (2 %).

Otázka č. 3: Studovaný ročník

Tabulka 3. Studovaný ročník

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. ročník	13	24 %	23	42 %
2. ročník	16	29 %	0	0 %
3. ročník	11	20 %	22	41 %
4. ročník	15	27 %	9	17 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 3. Studovaný ročník

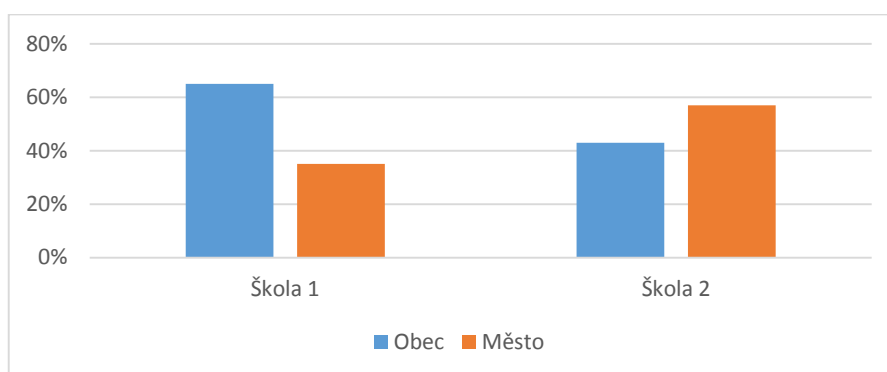
Studenti *Školy 1* jsou v jednotlivých ročnících poměrně rovnoměrně zastoupeni. Nejvíce zastoupeni jsou studenti 2. ročníku (29 %), následují studenti 4. ročníku (27 %), studenti 1. ročníku (24 %) a 3. ročníku (20%).

Studenti *Školy 2* jsou ze 42 % zastoupeni v 1. ročníku a ze 41 % ve 3. ročníku. Menší procento (17 %) tvoří studenti 4. ročníku. Studenti 2. ročníku ve výzkumu zahrnuti nejsou. Důvodem je jejich nepřítomnost v době vyplňování dotazníku.

Otázka č. 4: Velikost bydliště

Tabulka 4. Velikost bydliště

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Obec	36	65 %	23	43 %
Město	19	35 %	31	57 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 4. Velikost bydliště

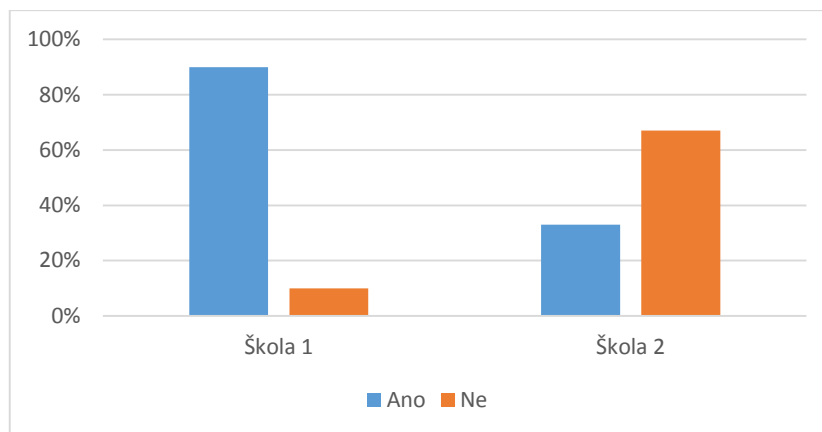
Škola 1 se nachází v části Bzenec – Přívoz. Jedná se o osadu mezi Bzencem a Strážnicí, tudíž jsou žáci nuceni do školy dojíždět z obcí či měst. Z obcí pochází více než polovina studentů (65 %), z měst pak 35 % studentů.

Škola 2 se nachází ve městě Veselí nad Moravou. Z měst pochází více než polovina studentů (57 %), z obcí pak 43 % studentů.

Otázka č. 5: Zajímáte se o ekologii?

Tabulka 5. Zájem o ekologii

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	50	90 %	18	33 %
Ne	5	10 %	36	67 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 5. Zájem o ekologii

Z dotazovaných studentů *Školy 1* se jich o ekologii zajímá velké procento (90%). Domnívám se, že je to dáno tím, že výzkumný vzorek tvoří studenti oboru ekologie. Malé procento studentů (10 %) uvádí, že se o ekologii nezajímá. Naopak 67 % studentů *Školy 2* se o ekologii nezajímá, zbytek studentů (33 %) se o ekologii zajímá.

Otázka č. 6: Co si pod pojmem ekologie představíte?

Tabulka 6. Pojem ekologie (*Škola 1*)

		Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	Ochrana přírody	20	36 %
2.	Vztahy mezi přírodou a lidmi	15	27 %
3.	Životní prostředí	9	16 %
4.	Důležitá součást lidského života	3	6 %
5.	Šetrnost	3	6 %
6.	Nehodnoceno	5	9 %
	Celkem	55	100%

Tabulka 7. Pojem ekologie (*Škola 2*)

		Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	Třídění odpadů	18	33 %
2.	Ochrana přírody	17	31 %
3.	Životní prostředí	10	19 %
4.	Znečištění	3	6 %
5.	Nehodnoceno	6	11 %
	Celkem	54	100%

Jedná se o otevřenou otázku. Studenti uváděli buď jednoslovné odpovědi, nebo odpovídali celou větou. Odpovědi jsem pro větší přehlednost zestručnila do hesel.

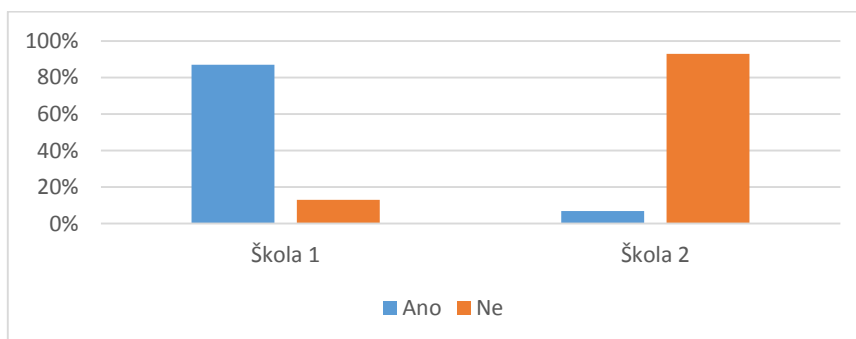
Pod pojmem ekologie si 36 % dotazovaných studentů *Školy 1* představuje ochranu přírody, 27 % vztahy mezi přírodou a lidmi, 16 % životní prostředí, 6 % důležitou součást života, 6 % šetrnost, 9 % studentů na otázku neodpovídá.

Pod pojmem ekologie si 33 % studentů *Školy 2* představuje třídění odpadů, 31 % ochranu přírody, 19 % životní prostředí, 6 % znečištění, 11 % studentů na otázku neodpovídá.

Otázka č. 7: Znáte nějakou ekologickou organizaci?

Tabulka 8. Znalost ekologických organizací

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	48	87 %	4	7 %
Ne	7	13 %	50	93 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

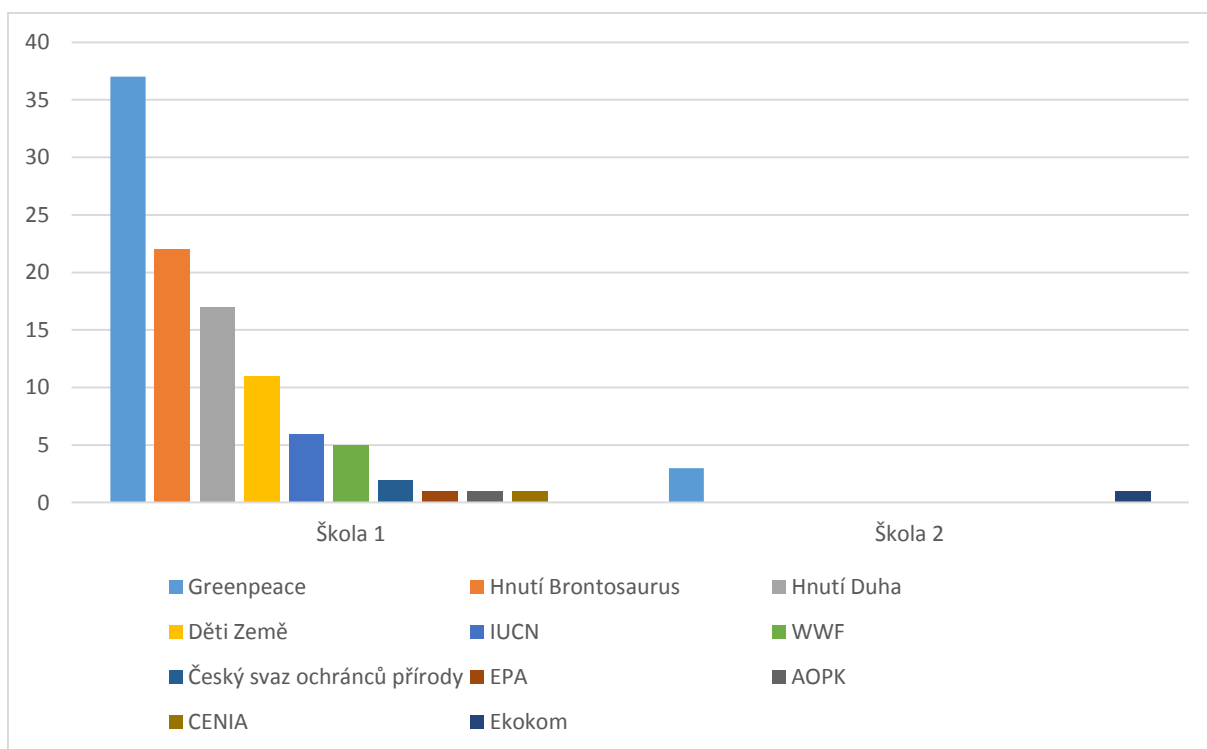

Graf 6. Znalost ekologických organizací

Z grafu 6. vyplývá, že na otázku odpovídá kladně většina (87 %) studentů *Školy 1*. Zápornou odpověď uvádí 13 % studentů. Naopak většina (93 %) studentů *Školy 2* uvádí zápornou odpověď. Kladnou odpověď uvádí 7 % studentů.

Tabulka 9. Jakou ekologickou organizaci znají studenti

	Ano, jakou?	Škola 1		Škola 2	
		A. č.	R. č.	A. č.	R. č.
1.	Greenpeace	37	35 %	3	75 %
2.	Hnutí Brontosaurus	22	21 %	0	0 %
3.	Hnutí Duha	17	17 %	0	0 %
4.	Děti Země	11	11 %	0	0 %
5.	IUCN	6	6 %	0	0 %
6.	WWF	5	5 %	0	0 %
7.	Český svaz ochránců přírody	2	2 %	0	0 %
8.	EPA	1	1 %	0	0 %
9.	AOPK	1	1 %	0	0 %
10.	CENIA	1	1 %	0	0 %
11.	Ekokom	0	0 %	1	25 %
	Celkem	103	100%	4	100 %

Graf 7. Jakou ekologickou organizaci znají studenti

Otázka č. 7 je polouzavřená. V případě že studenti uvedli kladnou odpověď, měli uvádět názvy ekologických organizací, které znají. Při výčtu ekologických organizací byla studentům

nabídnuata možnost vícečetných odpovědí. Do grafu jsem zaznačila veškeré odpovědi bez ohledu na to, jestli jich jeden student uvedl více nebo jen jednu.

Na otázku odpovídá kladně 48 studentů *Školy 1*. Tito studenti uvádí celkem 10 různých ekologických organizací. Nejvíce je zastoupena organizace Greenpeace (37 studentů), dále Hnutí Brontosaurus (22 studentů), Hnutí Duha (17 studentů) a Děti Země (11 studentů). Méně se vyskytuje odpověď IUCN (6 studentů), WWF (5 studentů) a Český svaz ochránců zvířat (2 studenti). Nejméně zastoupeny jsou organizace EPA (1 student), AOPK (1 student) a CENIA (1 student).

Na otázku kladně odpovídají pouze 4 studenti *Školy 2* – tři z nich uvádí ekologickou organizaci Greenpeace a jeden organizaci Ekokom.

Otázka č. 8: Co je podle vás jedním z největších ekologických problémů?

Tabulka 10. Největší ekologické problémy (Škola 1)

	Uváděné problémy	Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	Globální oteplování	20	26 %
2.	Znečištění ovzduší	17	22 %
3.	Odpady	13	17 %
4.	Kácení lesů a pralesů	7	9 %
5.	Znečištění vod	6	8 %
6.	Nevhodné a nadměrné zemědělství	3	4 %
7.	Těžba nerostných surovin	3	4 %
8.	Nedostatečná osvěta	3	4 %
9.	Velký nárůst populace	2	3 %
10.	Znečištění půdy	2	3 %
	Celkem	76	100%

Tabulka 11. Největší ekologické problémy (Škola 2)

	Uváděné problémy	Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	Znečištění ovzduší	19	26 %
2.	Odpady	16	22 %
3.	Globální oteplování	13	17 %
4.	Člověk	7	9 %
5.	Kácení lesů a pralesů	6	8 %
6.	Nešetrné zacházení	3	4 %
7.	Ekologické havárie	3	4 %
8.	Lhostejnost	3	4 %
	Celkem	74	100%

Otázka č. 9 byla otevřená, tudíž měli studenti možnost uvádět vícečetné odpovědi.

Největší ekologický problém vidí studenti *Školy 1* v globálním oteplování. Tato odpověď je uvedena z 26 %. Jako druhý největší problém (22 %) označují studenti znečištění ovzduší. Třetí nejčastěji se vyskytující odpovědi jsou odpady, jejich nedostatečně třídění a přebytek (17 %). Čtvrtou nejčastější odpovědí je kácení lesů a pralesů (9 %). Pátou nejčastěji se vyskytující se odpovědí je znečišťování vod (8 %). Následujícími zmiňovanými problémy jsou nevhodné a nadměrné zemědělství (4 %) a těžba nerostných surovin (4 %). Další ekologický problém vidí studenti v nedostatečné osvětě a ekologickém povědomí (4 %). Nejméně zmiňovaným problémem je nárůst populace (3 %) a znečištění půdy (3 %).

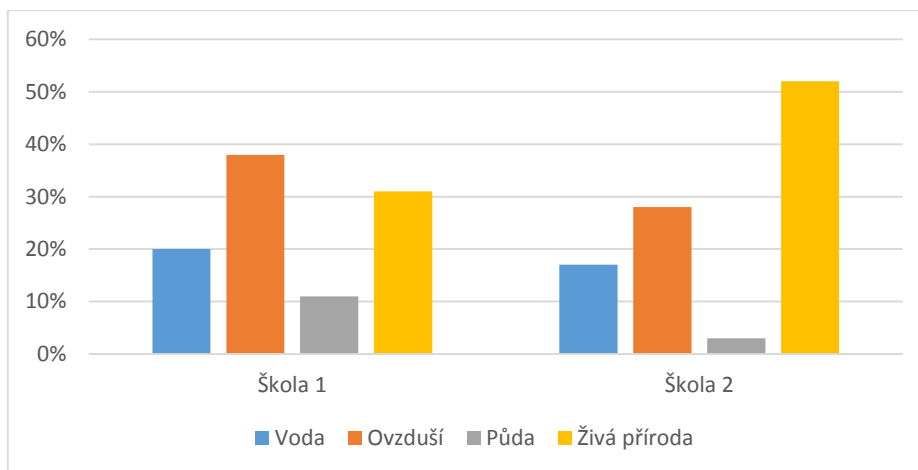
Jako největší ekologický problém vidí studenti *Školy 2* znečištění ovzduší (26 %). Dalším nejčastěji uváděným problémem je podle studentů velké množství odpadů a jejich nedostatečné třídění (22 %). Třetím nejčastěji se vyskytujícím problémem je globální oteplování (17 %). Jako čtvrtý největší problém je uváděn člověk a jeho nevhodně chování k přírodě (9 %). Dalším ekologickým problémem je kácení lesů a pralesů (8 %). Následuje nešetrné zacházení s přírodními zdroji (4 %), ekologické havárie (4 %) a lhostejnost lidské populace k ekologickým problémům (4 %).

V této otázce nepoužívám srovnávací sloupcové grafy z toho důvodu, že smyslem otázky není srovnání odpovědí jednotlivých škol.

Otázka č. 9: Která oblast je podle vás nejvíce ohrožena?

Tabulka 12. Nejvíce ohrožená oblast

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Voda	11	20 %	9	17 %
Ovzduší	21	38 %	15	28 %
Půda	6	11 %	2	3 %
Živá příroda	17	31 %	28	52 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 8. Nejvíce ohrožená oblast

Podle studentů *Školy 1* je nejvíce ohroženou oblastí ovzduší (38 %). Následuje živá příroda (31 %), voda (20 %) a půda (11 %).

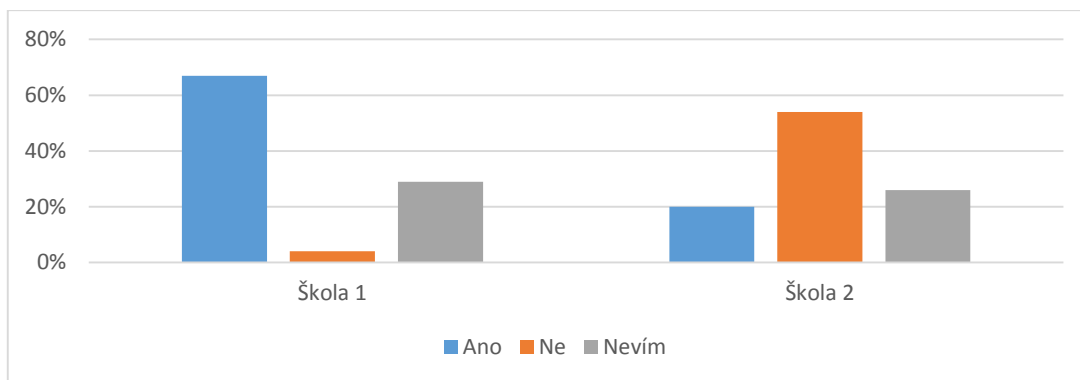
Více než polovina (52 %) studentů *Školy 2* považuje za nejvíce ohroženou oblast živou přírodu. Dále následuje ovzduší (28 %) a voda (17%). Nejméně ohrožena je podle studentů půda (3 %).

Otázka č. 10: Domníváte se, že se věnujete ekologii ve škole dostatečně?

Tabulka 13. Ekologie ve škole

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	37	67 %	11	20 %
Ne	2	4 %	29	54 %
Nevím	16	29 %	14	26 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

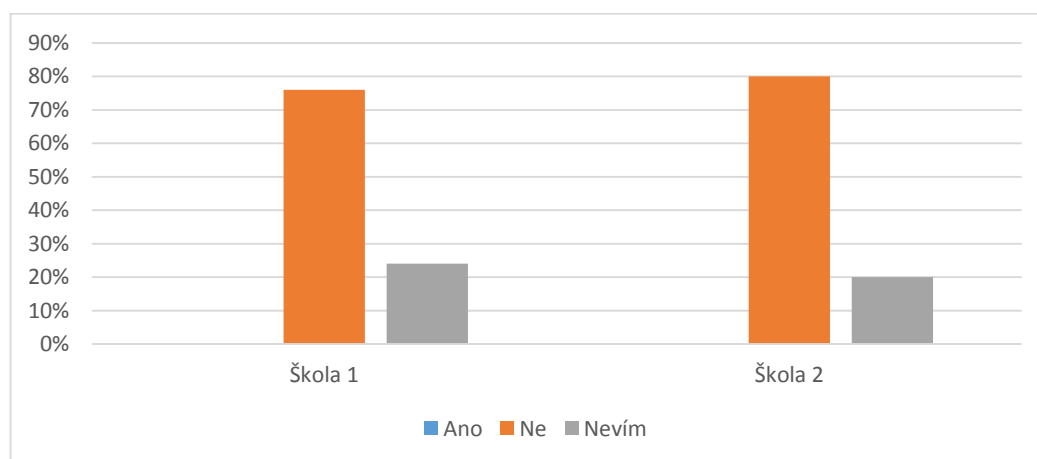
Graf 9. Ekologie ve škole

Více než polovina (67 %) studentů *Školy 1* se domnívá, že se věnuje ekologii ve škole dostatečně. Opačný názor mají 4 % studentů. 29 % studentů neví, jestli se ve škole věnují ekologii dostatečně. Naopak zápornou odpověď uvádí více než polovina (54 %) studentů *Školy 2*. Kladně odpovídá 20 % studentů a 26 % neví, jestli se ve škole věnují ekologii dostatečně.

Otázka č. 11: Funguje na vaší škole nějaký zájmový kroužek zabývající se ekologií?

Tabulka 14. Zájmový kroužek zabývající se ekologií

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	0	0 %	0	0 %
Ne	42	76 %	43	80 %
Nevím	13	24 %	11	20 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 10. Zájmový kroužek zabývající se ekologií

Žádný z dotazovaných studentů *Školy 1* neodpovídá na otázku č. 11 kladně. 76 % studentů *Školy 1* uvádí zápornou odpověď a 24 % studentů neví, jestli u nich ve škole existuje zájmový kroužek věnující se ekologii. Podobné výsledky jsou i ve *Škole 2* – 80 % odpovídá ne a 20 % neví.

Po konzultaci s řediteli obou škol jsem zjistila, že ve školách kroužek zabývající se ekologií nefunguje.

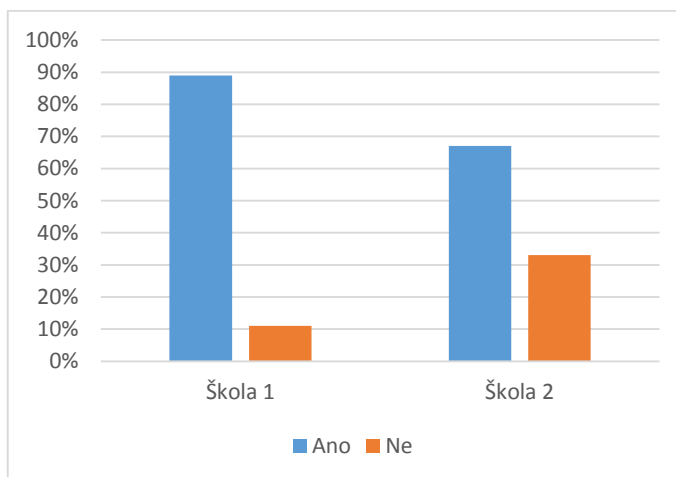
Otázka č. 12: Pokud ano, zapojujete se to jeho aktivit?

Na předchozí otázku žádný z respondentů neodpovídá kladně, protože u nich ve škole kroužek zabývající se ekologií nefunguje.

Otázka č. 13: Motivuje vás někdo k ekologickému chování?

Tabulka 15. Motivace k ekologickému chování

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	49	89 %	36	67 %
Ne	6	11 %	18	33 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

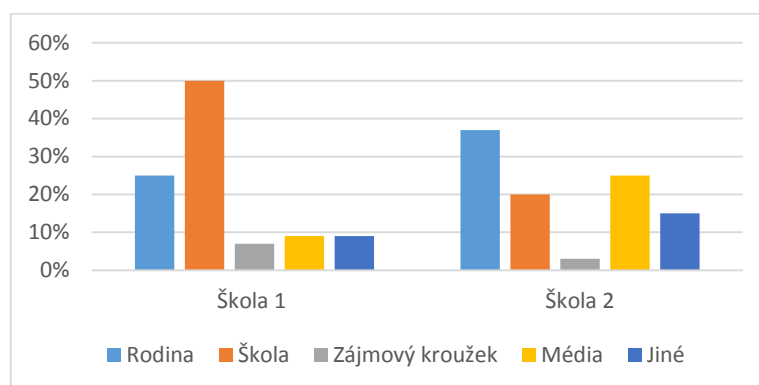

Graf 11. Motivace k ekologickému chování

Většina (89 %) studentů *Školy 1* přiznává, že je motivována k ekologickému chování. Zbytek (11 %) studentů se necítí k ekologickému chování motivován. Svou motivaci k ekologickému chování přiznává 67 % studentů *Školy 2*, 33 % motivováno není.

Tabulka 16. Kdo motivuje studenty k ekologickému chování

Ano, kdo?	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rodina	22	25 %	22	37 %
Škola	42	50 %	12	20 %
Zájmový kroužek	6	7 %	2	3 %
Média	8	9 %	15	25 %
Jiné	8	9 %	9	15 %
Celkem	86	100 %	60	100 %

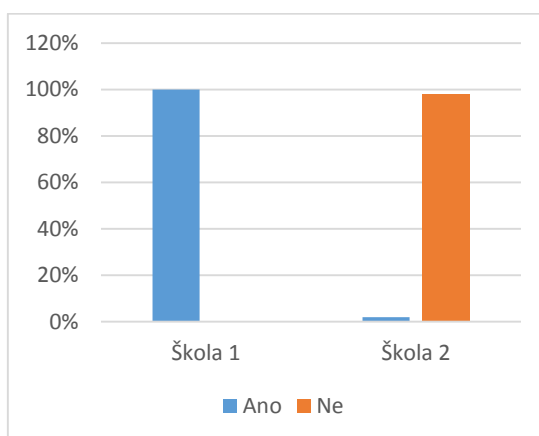
Graf 12. Kdo motivuje studenty k ekologickému chování

Jedná se o polouzavřenou otázku. Pokud studenti potvrdili svou motivaci k ekologickému chování (49 studentů *Školy 1* a 36 studentů *Školy 2*), měli odpovědět, kdo je motivuje. Studenti také měli možnost vícečetných odpovědí. Výsledky ukazují, že polovina studentů (50 %) *Školy 1* je motivována k ekologickému chování školou. Poté následuje skupina studentů (25 %), kterou k ekologickému chování motivuje rodina. Další skupinou (9 %) jsou studenti, které k ekologickému chování vedou média. Nejméně je zastoupena možnost zájmového kroužku, kterou uvádí 7 % studentů. 9 % studentů uvádí jinou odpověď. Nejčastěji zmiňovanou jinou odpovědí je vlastní přesvědčení a učitel. Studenty *Školy 2* nejvíce motivuje rodina (37 %). Druhou nejčastěji uváděnou možností jsou média (25 %). 20 % studentů uvádí, že je k ekologickému chování motivuje škola. Nejméně studenty motivuje zájmový kroužek (3 %). 15 % studentů uvádí jinou odpověď. Nejčastěji zmiňovanou jinou odpovědí je vlastní přesvědčení a přátelé.

Otázka č. 14: Existuje na vaší škole samostatný předmět věnující se ekologii?

Tabulka 17. Samostatný předmět ekologie

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	55	100 %	1	2 %
Ne	0	0 %	53	98 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

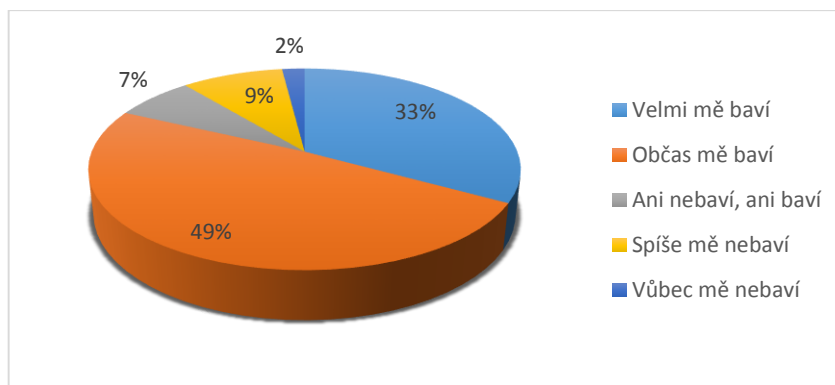
Graf 13. Samostatný předmět ekologie

Všichni studenti *Školy 1* (100 %) potvrzují existenci samostatného předmětu, který se věnuje ekologii u nich ve škole. Naopak velká většina (98 %) studentů *Školy 2* uvádí, že u nich ve škole předmět věnující se ekologii neexistuje. Podle 2 % studentů se samostatný předmět ekologie u nich ve škole vyučuje. Po konzultaci s ředitelem *Školy 2* jsem zjistila, že samostatný předmět ekologie se na škole nevyučuje a nikdy nevyučoval.

Otázka č. 15: Pokud ano, baví vás?

Tabulka 18. Obliba předmětu ekologie (Škola 1)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Velmi mě baví	18	33 %
Občas mě baví	27	49 %
Ani nebaví, ani baví	4	7 %
Spíše mě nebaví	5	9 %
Vůbec mě nebaví	1	2 %
Celkem	55	100%

Graf 14. Obliba předmětu ekologie

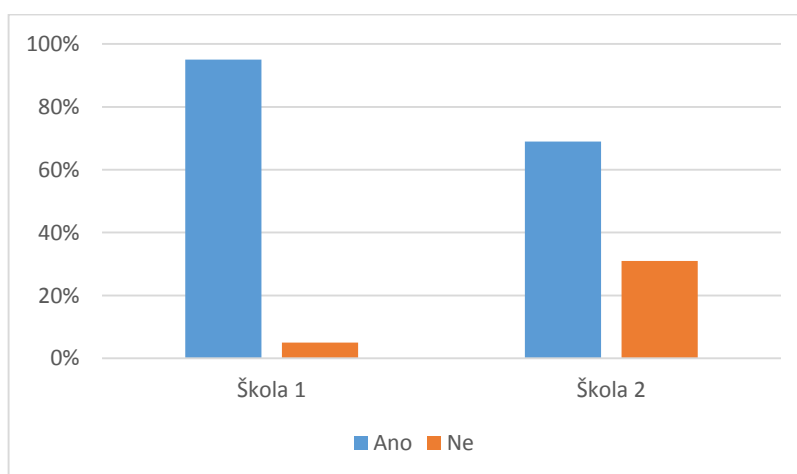
Předmět ekologie občas baví 49 % studentů Školy 1. 33 % studentů přiznává, že je předmět ekologie dokonce velmi baví. Předmět spíše nebaví 9 % studentů, ani baví, ani nebaví 7 % studentů a vůbec nebaví 2 % studentů.

Studenti Školy 2 na otázku neodpovídají, protože se u nich ve škole samostatný předmět věnující se ekologii nevyučuje (viz otázka č. 14).

Otázka č. 16: Myslíte si, že je ekologická výchova ve škole důležitá?

Tabulka 19. Důležitost ekologické výchovy ve škole

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	52	95 %	37	69 %
Ne	3	5 %	17	31 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 15. Důležitost ekologické výchovy ve škole

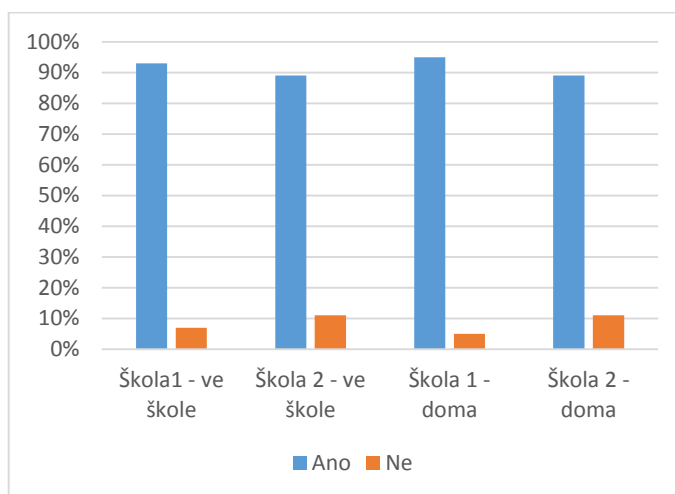
Většina (95 %) studentů *Školy 1* se domnívá, že je ekologická výchova ve škole důležitá. Pro 5 % studentů ekologická výchova ve škole důležitá není.

Pro 69 % studentů *Školy 2* je ekologická výchova ve škole důležitá. 31 % studentů si nemyslí, že je ekologická výchova ve škole důležitá.

Otázka č. 17: Třídíte VE ŠKOLE odpad? + Otázka č. 18: Třídíte DOMA odpad?

Tabulka 20. Třídění odpadu

	Škola 1				Škola 2			
	Ve škole		Doma		Ve škole		Doma	
	A. č.	R. č.	A. č.	R. č.	A. č.	R. č.	A. č.	R. č.
Ano	51	93 %	52	95 %	48	89 %	48	89 %
Ne	4	7 %	3	5 %	6	11 %	6	11 %
Celkem	55	100 %	55	100 %	54	100 %	54	100 %

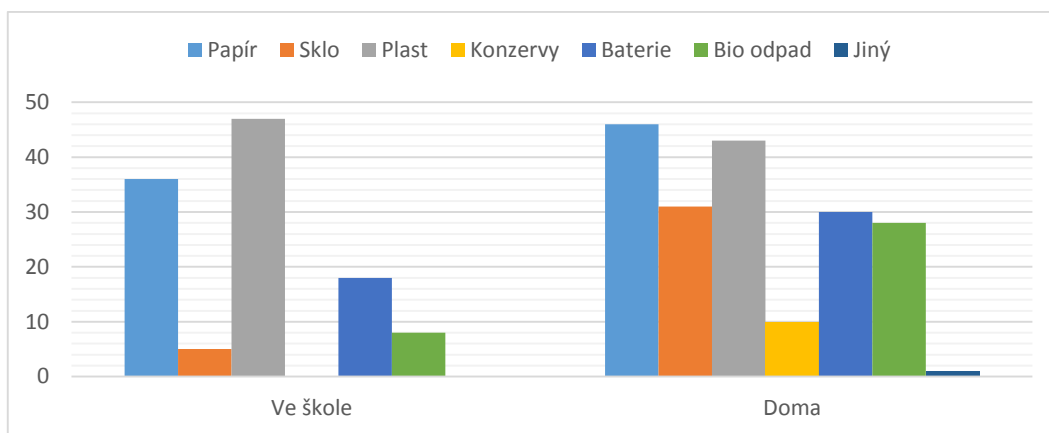

Graf 16. Třídění odpadu

Cílem otázek č. 17 a 18 je srovnat, jestli studenti více třídí odpad doma nebo ve škole. Při srovnání jsou výsledky velmi podobné. 93 % studentů *Školy 1* třídí odpad ve škole a 95% studentů třídí odpad také doma. Naopak 7 % studentů ve škole odpad netřídí, 5 % netřídí odpad v domácnosti. Výsledky studentů *Školy 2* se od předchozí školy příliš neliší. Ve škole i doma třídí odpad shodné procento studentů – 89 %, odpad doma ani ve škole netřídí 11 % studentů.

Tabulka 21. Jaký odpad třídí studenti (Škola 1)

Ano, jaký?	Ve škole		Doma	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Papír	36	32 %	46	24 %
Sklo	5	4 %	31	16 %
Plast	47	41 %	43	23 %
Konzervy	0	0 %	10	5 %
Baterie	18	16 %	30	16 %
Bio odpad	8	7 %	28	15 %
Jiný	0	0 %	1	1 %
Celkem	114	100 %	189	100 %

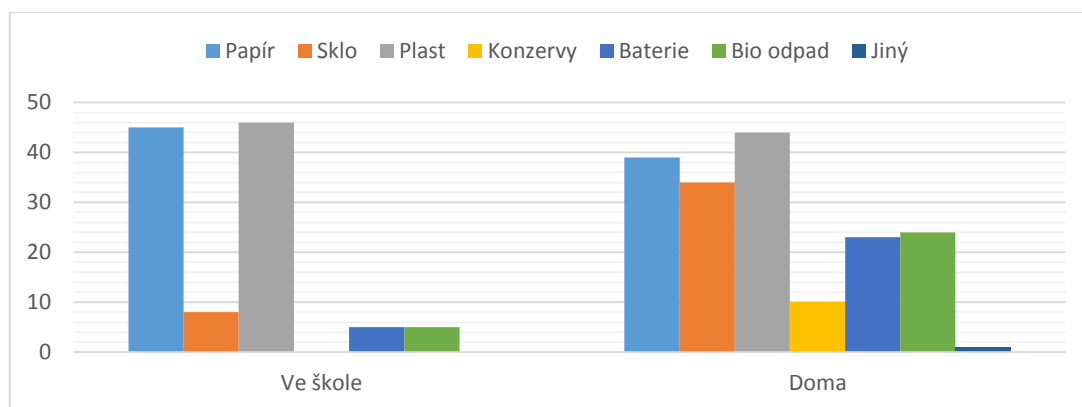
Graf 17. Jaký odpad třídí studenti (Škola 1)

Pokud studenti *Školy 1* uvedli kladnou odpověď (51 studentů třídí odpad ve škole a 52 studentů třídí odpad doma), měli zvolit, jaký odpad třídí. Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. Největší podíly ve tříděném odpadu ve škole tvoří dva druhy odpadu – plast (47 studentů) a papír (36 studentů). Následují baterie (18 studentů), bio odpad (8 studentů) a sklo (5 studentů). Konzervy studenti ve škole netřídí.

Největší podíly ve tříděném odpadu doma tvoří dva druhy odpadu – papír (46 studentů) a plast (43 studentů). Následují baterie (30 studentů) a sklo (31 studentů), bio odpad (28 studentů), konzervy (10 studentů) a jiný odpad (1 student). Jako jiný odpad uvádí student elektrické spotřebiče.

Tabulka 22. Jaký odpad třídí studenti (Škola 2)

Ano, jaký?	Ve škole		Doma	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Papír	45	41 %	39	22 %
Sklo	8	7 %	34	19 %
Plast	46	42 %	44	25 %
Konzervy	0	0 %	10	6 %
Baterie	5	5 %	23	13 %
Bio odpad	5	5 %	24	14 %
Jiný	0	0 %	1	1 %
Celkem	109	100 %	175	100 %

Graf 18. Jaký odpad třídí studenti (Škola 2)

Pokud studenti *Školy 2* uvedli kladnou odpověď (48 studentů třídí odpad ve škole a shodný počet studentů třídí odpad i doma), měli zvolit, jaký odpad třídí. Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. Největší podíly ve tříděném odpadu ve škole tvoří dva druhy odpadu – plast (46 studentů) a papír (45 studentů). Následuje sklo (8 studentů), bio odpad (5 studentů) a baterie (5 studentů). Konzervy studenti ve škole netřídí.

Největší podíly ve tříděném odpadu doma tvoří tři druhy odpadu – plast (44 studentů), papír (39 studentů) a sklo (34 studentů). Následuje bio odpad (24 studentů), baterie (23 studentů), konzervy (10 studentů) a jiný odpad (1 student). Jako jiný odpad uvádí student elektrické spotřebiče.

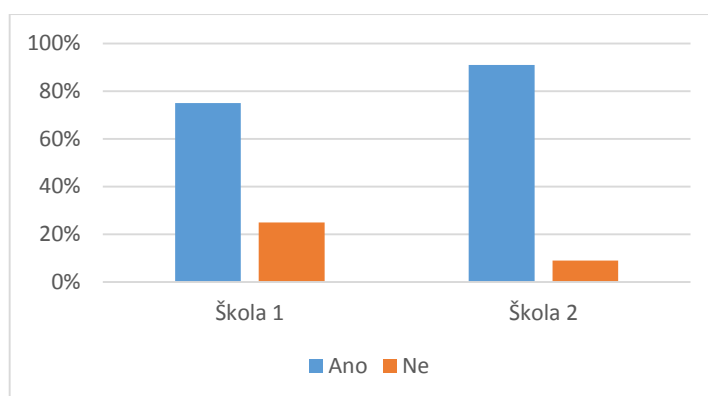
Ze zjištěných výsledků plyne, že studenti obou škol třídí nejvíce papír a plasty, a to doma i ve škole, nejméně pak konzervy.

Otázka č. 19: Líbí se vám prostředí školy (vnější okolí školy, třídy apod.), ve které studujete?

Tabulka 23. Prostředí školy

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	41	75 %	49	91 %
Ne	14	25 %	5	9 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 19. Prostředí školy

S prostředím školy je spokojena více než polovina (75 %) studentů *Školy 1*. Nespokojeno je 25% studentů. Prostředí školy, se líbí většině (91 %) studentů *Školy 2*, zbylých 9 % studentů s prostředím školy spokojeno není.

Otázka č. 20: Pokud ne, co byste byli ochotni udělat pro to, aby se prostředí školy zlepšilo?

Tabulka 24. Co by studenti na prostředí školy zlepšili (Škola 1)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více třídit odpad	4	29 %
Čistější okolí	2	14 %
Nesouvisí s ekologií	8	57 %
Celkem	14	100%

Tabulka 25. Co by studenti na prostředí školy zlepšili (Škola 2)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více třídit odpad	3	60 %
Nesouvisí s ekologií	2	40 %
Celkem	5	100%

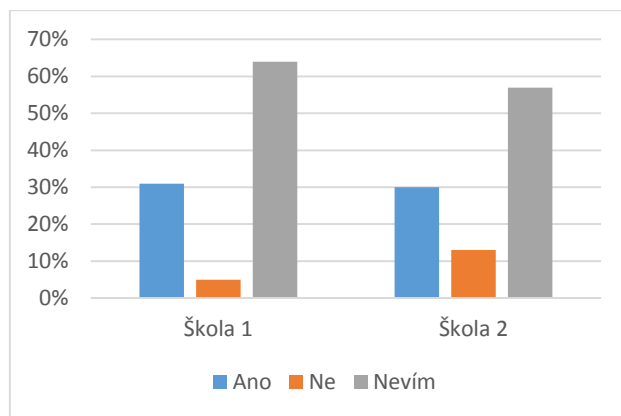
Na otázku odpovídali pouze ti studenti, kteří na předchozí otázku odpověděli záporně (14 studentů ze Školy 1 a 5 studentů ze Školy 2). Více než polovina studentů Školy 1 (57 %) uvádí odpovědi, které nesouvisí s ekologií. Mezi tyto odpovědi patří změna vedení školy, vymalování školy nebo více finančních prostředků. 29 % studentů je ochotno více třídit odpad a 14 % je ochotno podílet se na úpravě okolí školy (posbírat odpadky, starat se o školní zahrádku apod.).

Odpovědi studentů Školy 2 se od odpovědí předchozí školy příliš neliší – 60 % je ochotno více třídit odpad a 40 % studentů uvádí odpovědi nesouvisející s ekologií (změna vedení školy, úprava školních budov, výměna oken apod.).

Otázka č. 21: Byli byste ochotni změnit své návyky, které povedou ke zlepšení životního prostředí?

Tabulka 26. Ochota změnit návyky

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	17	31 %	16	30 %
Ne	3	5 %	7	13 %
Nevím	35	64 %	31	57 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 20. Ochota změnit návyky

Více než polovina (64 %) studentů *Školy 1* neví, jestli je ochotna změnit své návyky, které povedou ke zlepšení životního prostředí. Kladně odpovídá 31 % studentů a zápornou odpověď uvádí 5 % studentů. Podobné výsledky můžeme zjistit i u studentů *Školy 2*. 57 % studentů neví, jestli je ochotna změnit své návyky, 13 % studentů nechce změnit své návyky a 30 % studentů je ochotno své návyky změnit.

Tabulka 27. Jakým způsobem by studenti změnili své návyky (*Škola 1*)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více třídít odpad	10	50 %
Šetrnost	8	40 %
Omezení motor. vozidel	2	10 %
Celkem	20	100%

Tabulka 28. Jakým způsobem by studenti změnili své návyky (*Škola 2*)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více třídít odpad	6	38 %
Neví	10	62 %
Celkem	16	100%

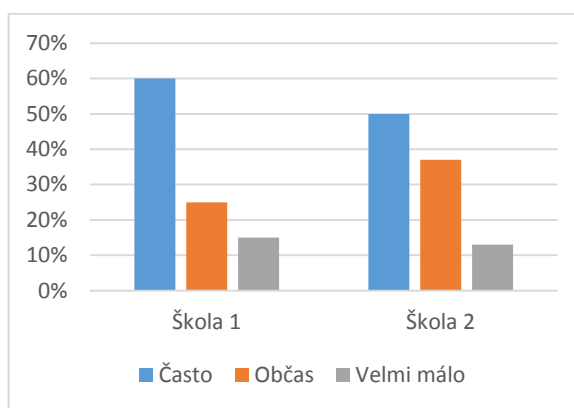
Pokud studenti odpověděli na předchozí otázku kladně (17 studentů *Školy 1* a 16 studentů *Školy 2*), měli uvést, jakým způsobem by byli ochotni změnit své návyky, které by vedly ke zlepšení životního prostředí. Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. U studentů *Školy 1* nejvíce převažovala ochota více třídít odpad (50%), dále šetrnější zacházení s přírodními zdroji (40 %) a ochota omezit používání motorových vozidel (10 %).

Studenti *Školy 2* jsou také ochotni více třídít odpad (38 %), zbylých 62 % studentů neví, jak změnit své návyky.

Otázka č. 22: Chodíte často do přírody?

Tabulka 29. Příroda

	Škola 1		Škola 2	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Často	33	60 %	27	50 %
Občas	14	25 %	20	37 %
Velmi málo	8	15 %	7	13 %
Celkem	55	100 %	54	100 %

Graf 21. Příroda

Více než polovina (60 %) studentů *Školy 1* uvádí, že do přírody chodí často, občas do přírody chodí 25 % studentů a velmi málo 15 % studentů.

Polovina (50 %) studentů *Školy 2* přiznává, že do přírody chodí často, 37 % občas a 13 % velmi málo.

Otázka č. 23: Za jakým účelem chodíte do přírody?

Tabulka 30. Za jakým účelem chodí studenti do přírody (Škola 1)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Odpočinek	31	33 %
Procházka	25	27 %
Čerstvý vzduch	14	16 %
Zájem o faunu a floru	8	9 %
Fotografování	5	5 %
Sport	5	5 %
Myslivost	3	3 %
Na hříby	2	2 %
Celkem	93	100%

Tabulka 31. Za jakým účelem chodí studenti do přírody (Škola 2)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Odpočinek	27	38 %
Procházka	23	33 %
Čerstvý vzduch	10	14 %
Zájem o faunu a floru	6	8 %
Sport	3	4 %
Práce	2	3 %
Celkem	71	100%

Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. Jako tři nejčastější důvody chození do přírody uvádí studenti *Školy 1* možnost odpočinku a relaxace (31 studentů), procházky (25 studentů) a pobývání na čerstvém vzduchu (14 studentů). Mezi další odpovědi patří zájem o faunu a floru (8 studentů), fotografování (5 studentů), sport (5 studentů), myslivost (3 studenti) a sběr hřibů (2 studenti).

Studenti *Školy 2* chodí do přírody nejčastěji za účelem odpočinku a relaxace (27 studentů), procházky (23 studentů) a pobývání na čerstvém vzduchu (10 studentů). Tyto odpovědi jsou totožné s předchozími výsledky *Školy 1*. Mezi další důvody studenti *Školy 2* uvádějí zájem o faunu a floru (6 studentů), sport (3 studenti) a práci (2 studenti).

2.1. Vyhodnocení výzkumných problémů

V závěrečné části bakalářské práce odpovím na stanovené dílčí problémy. Nejprve se zaměřím na srovnání ekologického povědomí studentů vybraných středních škol, dále budu zjišťovat názory studentů těchto škol na současný stav životního prostředí. Také chci popsat vztah

studentů vybraných středních škol k ekologické výchově na jejich škole a jejich ekologické chování. S tím souvisí i zkoumání toho, jestli studenti více třídí odpad doma nebo ve škole, na což se zaměřím v další části. V poslední části budu zkoumat spokojenost studentů s prostředím školy, ve které studují a vztah studentů k přírodě.

Dílejší výzkumné problémy:

- **Mají studenti oboru ekologie vybrané odborné střední školy vyšší ekologické povědomí než studenti jiného oboru jiné střední školy?**

Mezi otázky, jejichž cílem je zjistit ekologické povědomí studentů, patří otázky č. 5, 6 a 7. Po vyhodnocení výsledků můžeme tvrdit, že studenti oboru ekologie (*Škola 1*) mají vyšší ekologické povědomí než studenti obchodní akademie (*Škola 2*). Zájem o ekologii (otázka č. 5) potvrdilo 90 % studentů *Školy 1*. Tento zájem potvrdilo 33 % studentů *Školy 2*. Podobné výsledky jsem předpokládala, jelikož studenti oboru ekologie se na ekologii specializují, zatímco studenti Obchodní akademie nikoli. Avšak příjemně mě překvapilo zjištění, že téměř třetina studentů Obchodní akademie projevuje o ekologii zájem. Toto zjištění může dát prostor úvahám o založení ekologického kroužku, který ve škole prozatím nefunguje.

Odpovědi na otázku č. 6, která zjišťuje představu studentů o pojmu ekologie, se příliš neliší. Mezi nejčastěji uváděné shodné odpovědi studentů obou škol patří ochrana přírody a životní prostředí. Mě osobně zaujala odpověď tří studentů oboru ekologie. Ti chápou ekologii jako důležitou součást lidského života. Myslím si, že tito studenti si vybrali svůj studijní obor správně a zaujímají k ekologii, dle mého názoru, velmi kladný postoj.

Domnívám se, že ekologické povědomí nejlépe zkoumá otázka č. 7. Studenti mají uvést, zda znají nějakou ekologickou organizaci. Znalost těchto organizací potvrzuje 87 % studentů (48 studentů) *Školy 1*, výsledky studentů *Školy 2* jsou o poznání nižší – 7 % (4 studenti). Při následném výčtu ekologických organizací uvádí studenti *Školy 1* celkem 10 různých ekologických organizací (Greenpeace, Hnutí Brontosaurus, Hnutí Duha, Děti Země, IUCN, WWF, Český svaz ochránců přírody, EPA, AOPK, CENIA), zatímco studenti *Školy 2* uvádí pouze dvě ekologické organizace – Greenpeace a Ekokom.

Přiznávám, že jsem neočekávala, že studenti oboru ekologie budou znát takové množství ekologických organizací. Tyto výsledky lze přisoudit jejich skutečnému zájmu o problematiku ekologie, což hodnotím velmi kladně. Naopak výsledky studentů Obchodní akademie mě příliš nepřekvapily. Studenti ekologii nestudují, tudíž je pochopitelné, že nemají o ekologických organizacích příliš hluboké povědomí. Na druhou stranu jeden ze studentů Obchodní akademie uvedl organizaci Ekokom, kterou žádný ze studentů ekologie nevedl.

Ze zjištěných výsledků tedy lze usoudit, že studenti oboru ekologie mají vyšší ekologické povědomí než studenti Obchodní akademie.

- **Jaké jsou názory studentů vybraných středních škol na současný stav životního prostředí?**

Mezi otázky, zjišťující názory studentů na současný stav životního prostředí, patří otázky č. 8 a 9. Mezi tři hlavní největší ekologické problémy (otázka č. 8) patří podle studentů obou škol znečištění ovzduší, globální oteplování a odpady. Totožné odpovědi studentů obou škol je možné vysvětlit mediálním zájmem o tyto problémy. Dle mého názoru se množství článků na internetu nebo reportáží v televizi týká právě problematiky globálního oteplování, znečištění ovzduší a odpadů. Z toho důvodu si vysvětlují velký počet odpovědí studentů, kteří uvádí zmíněné problémy. Mezi další uváděné ekologické problémy patří např. kácení lesů a pralesů, nešetrné zacházení s přírodními zdroji, lhostejnost, ekologické havárie apod.

Podle studentů *Školy 1* je nejvíce ohroženou oblastí (otázka č. 9) ovzduší (38 %), podle studentů *Školy 2* je nejvíce ohrožena živá příroda (52 %). Odpovědi na nejméně ohroženou oblast se u studentů obou škol shodují. Nejméně je dle jejich názoru ohrožena půda (11 % studentů *Školy 1* a 3 % studentů *Školy 2*). Nabízí se otázka, z jakého důvodu se studenti domnívají, že je nejméně ohrožená právě půda. Domnívám se, že studenti možná netušili, co si pod pojmem ohrožení půdy mají představit, protože při zpětné vazbě výzkumného šetření mi učitelé tvrdili, že někteří studenti měli právě s představou ohrožení půdy problém. Při možném dalším sestavování dotazníku se zaměřím na to, abych některé z pojmů více konkretizovala.

- **Jaký je vztah studentů vybraných středních škol k ekologické výchově (ekologii) na jejich škole? (pokud mají ekologickou výchovu nebo jiný předmět věnující se ekologii)**

Tento problém zkoumají otázky č. 10, 11, 12, 14, 15 a 16. Více než polovina (67 %) studentů *Školy 1* se domnívá, že se věnuje ekologii ve škole dostatečně (otázka č. 10.) Opačný názor mají 4 % studentů. 29 % studentů neví, jestli se ekologii ve škole věnují dostatečně. Naopak zápornou odpověď uvádí více než polovina (54 %) studentů *Školy 2*. Kladně odpovídá 20 % studentů a 26 % neví, jestli se ve škole věnují ekologii dostatečně. Ze zjištěných výsledků plyne, že studenti oboru ekologie se ekologii ve škole věnují více než studenti Obchodní akademie. Výsledky nejsou překvapivé, protože studenti oboru ekologie ekologii studují, tedy je na místě, aby se jí ve škole věnovali více než studenti Obchodní akademie.

Na otázku, zda na jejich škole existuje kroužek zabývající se ekologií (otázka č. 11), žádný ze studentů neodpovídá kladně, tudíž na otázku č. 12, která zjišťuje, jestli se studenti zapojují do aktivit tohoto kroužku, neodpovídá žádný ze studentů. Po konzultaci se řediteli obou škol jsem zjistila, že u nich ve škole kroužek věnující se ekologii skutečně nefunguje. Zaujalo mě, že studenti oboru ekologie nemají možnost navštěvovat ekologický kroužek na jejich škole. Domnívám se, že někteří ze studentů by ocenili, kdyby měli možnost prohloubit si své znalosti o ekologii zábavnou formou, kterou právě mimoškolní výuka ekologie, dle mého názoru, nabízí. Dále, jak vyplývá z otázky č. 5, téměř třetina studentů Obchodní akademie projevuje o ekologii také zájem. Toto zjištění může dát prostor úvahám o založení ekologického kroužku, který na Obchodní akademii také prozatím nefunguje.

Všichni studenti *Školy 1* (100 %) potvrzují existenci samostatného předmětu (otázka č. 14), který se u nich ve škole věnuje ekologii. Naopak velká většina (98 %) studentů *Školy 2* uvádí, že u nich ve škole předmět věnující se ekologii neexistuje. Podle 2 % studentů se samostatný předmět ekologie u nich ve škole vyučuje. Po konzultaci s ředitelem *Školy 2* jsem zjistila, že samostatný předmět ekologie se ve škole nevyučuje a nikdy nevyučoval. Výsledky studentů Obchodní akademie tedy nejsou překvapivé, protože se jedná o střední školu, která se na ekologii odborně nespecializuje.

Na otázku, zda studenty baví předmět ekologie (otázka č. 15), odpovídají tedy jen studenti *Školy 1*. Předmět ekologie občas baví 49 % studentů *Školy 1*. 33 % studentů přiznává, že je předmět ekologie dokonce velmi baví. Předmět spíše nebaví 9 % studentů, ani baví, ani nebaví 7 % studentů a vůbec nebaví 2 % studentů. Lze tedy říct, že vztah studentů k předmětu ekologie je spíše kladný.

Pro většinu (95 %) studentů *Školy 1* je ekologická výchova ve škole důležitá (otázka č. 16). Pro 5 % studentů ekologická výchova ve škole důležitá není. Pro 69 % studentů *Školy 2* je ekologická výchova ve škole důležitá. 31 % studentů si nemyslí, že je ekologická výchova ve škole důležitá. Vzhledem k tomu, že více než polovina studentů Obchodní akademie uvádí, že je, dle jejich názoru, ekologická výchova ve škole důležitá, nabízí se úvaha nad zřízením kroužku, který by se ekologii věnoval (viz výše). Domnívám se, že založení samostatného předmětu ekologie na Obchodní škole není možné, proto vidím ideální řešení právě ve zřízení zájmového kroužku věnujícího se ekologii.

• **Jaké je motivace studentů k ekologickému chování?**

Na tento problém nacházíme odpověď v otázkách č. 13 a 21. Většina (89 %) studentů *Školy 1* přiznává, že jsou motivováni k ekologickému chování (otázka č. 13). Zbytek (11 %) studentů

se necítí k ekologickému chování motivován. Svou motivaci k ekologickému chování přiznává 67 % studentů Školy 2, 33 % motivováno není. Lze tedy tvrdit, že studenti obou škol jsou k ekologickému chování spíše motivováni než nemotivováni. V případě, že studenti potvrdili svou motivaci k ekologickému chování, měli odpovědět, kdo je motivuje. Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. Studenty Školy 1 k ekologickému chování nejvíce motivuje škola (50 %), zatímco studenty Školy 2 nejvíce motivuje rodina (37 %). U studentů oboru ekologie jsem předpokládala, že je bude nejvíce motivovat škola a odpovědi studentů mi tento předpoklad potvrdily. Naopak nejméně studenty Školy 1 i Školy 2 motivuje zájmový kroužek (7 % a 3 %). Nízký počet odpovědí si lze vysvětlit tím, že studenti na otázku (č. 11), zda u nich na škole existuje ekologický kroužek, odpovídají záporně.

Na otázku č. 21, která zkoumá ochotu studentů změnit návyky, které by vedly ke zlepšení životního prostředí, uvádí 31 % studentů Školy 1 a 30 % studentů Školy 2 kladnou odpověď. Studenti, kteří kladnou odpověď uvedli, měli napsat, jakým způsobem by byli ochotni své návyky změnit. Studenti měli možnost vícečetných odpovědí. U studentů Školy 1 nejvíce převažuje ochota více třídít odpad (50%), šetrněji zacházení s přírodními zdroji (40 %) a ochota omezit používání motorových vozidel (10 %). Studenti Školy 2 jsou také ochotni více třídít odpad (38 %), zbylých 62 % studentů neví, jak změnit své návyky. Ze zjištěných výsledků tedy plyne, že studenti (obou škol) ochotní změnit své návyky, by byli ochotni především více třídít odpady, aby zlepšili životní prostředí. Třídění odpadů se věnuje následující výzkumný problém.

- **Třídí studenti vybraných středních škol odpad více v jejich škole nebo v domácnosti?**

Cílem otázek č. 17 a 18 bylo srovnat, jestli studenti více třídí odpad doma nebo ve škole. Většina studentů třídí odpad doma i ve škole ve stejné míře. 93 % studentů Školy 1 třídí odpad ve škole a 95% studentů třídí odpad také doma. Výsledky studentů Školy 2 se od předchozí školy příliš neliší. Ve škole i doma třídí odpad shodné procento studentů – 89 %.

Ve škole studenti Školy 1 nejvíce třídí dva druhy odpadu – plast (47 studentů) a papír (36 studentů). Následují baterie (18 studentů), bio odpad (8 studentů) a sklo (5 studentů). Konzervy studenti ve škole netřídí.

Největší podíly ve tříděném odpadu doma tvoří dva druhy odpadu – papír (46 studentů) a plast (43 studentů). Následují baterie (30 studentů) a sklo (31 studentů), bio odpad (28 studentů), konzerv (10 studentů) a jiný odpad (1 student). Jako jiný odpad student uvádí elektrické spotřebiče. Lze tvrdit, že studenti doma i ve škole nejvíce třídí papír a plast. Avšak sklo, baterie, bio odpad a konzervy třídí studenti více doma

než ve škole. Může to být dáno tím, že při návštěvě školy jsem narazila pouze na kontejnery na plast, papír, sklo a bio odpad. Kontejnery na konzervy se ve škole nenachází. Vyučujícím mi bylo sděleno, že studenti mají možnost vyhazovat baterie do speciálního kontejneru. Avšak studenti tuto možnost příliš nevyužívají. Je to pochopitelné vzhledem k tomu, že mohou baterie vyhazovat i v domácnosti.

Ve škole studenti *Školy 2* nejvíce třídí dva druhy odpadu – plast (46 studentů) a papír (45 studentů). Následuje sklo (8 studentů), bio odpad (5 studentů) a baterie (5 studentů). Konzervy studenti ve škole netřídí. Největší podíly ve tříděném odpadu doma tvoří tři druhy odpadu – plast (44 studentů), papír (39 studentů) a sklo (34 studentů). Následuje bio odpad (24 studentů), baterie (23 studentů), konzervy (10 studentů) a jiný odpad (1 student). Jako jiný odpad student uvádí elektrické spotřebiče. Můžeme tedy tvrdit, že nejvíce studenti doma i ve škole třídí papír a plast. Avšak sklo, baterie, bio odpad a konzervy třídí studenti více doma než ve škole. Při návštěvě školy jsem narazila pouze na kontejnery na plast, papír, sklo a bio odpad. Kontejnery na baterie a konzervy se ve škole nenachází. Problematice kontejnerů se budu věnovat níže.

- **Jsou studenti spokojení s prostředím školy, ve které studují? Pokud ne, co by pro zlepšení prostředí byli ochotni udělat?**

Na tento problém nalézáme odpovědi v otázkách č. 19 a 20. S prostředím školy (otázka č. 19) je spokojena více než polovina (75 %) studentů *Školy 1* a většina (91 %) studentů *Školy 2*. Studenti obou škol jsou tedy s prostředím školy spíše spokojeni.

Na otázku č. 20, která zkoumala ochotu studentů zlepšit prostředí školy, odpovídali pouze ti studenti, kteří na předchozí otázku odpověděli záporně (14 studentů ze *Školy 1* a 5 studentů ze *Školy 2*). Více než polovina studentů *Školy 1* (57 %) uvádí odpovědi, které nesouvisí s ekologií. Mezi tyto odpovědi patří změna vedení školy, vymalování školy nebo více finančních prostředků. 29 % studentů je ochotno více třídít odpad a 14 % je ochotno podílet se na úpravě okolí školy (posbírat odpadky, starat se o školní zahrádku apod.). Odpovědi studentů *Školy 2* se od odpovědí předchozí školy příliš neliší – 60 % je ochotno více třídít odpad a 40 % studentů uvádí odpovědi nesouvisející s ekologií (změna vedení školy, úprava školních budov, výměna oken apod.). Velké množství odpovědí nesouvisejících s ekologií je pravděpodobně dáno neurčitě položenou otázkou. Nevysvětlila jsem studentů dostatečně, co přesně prostředím školy myslím. Při možném dalším sestavování dotazníku se zaměřím na to, abych některé z otázek více konkretizovala.

Zmíněným středním školám bych doporučila zavedení kontejnerů na konzervy a baterie (zavedení kontejneru na baterie se týká pouze Obchodní akademie), jelikož studenti by byli ochotni ve škole více třídit odpad, ale nemají k tomu možnost, protože se tyto kontejnery ve škole nenachází.

- **Jaký vztah mají studenti vybraných středních škol k přírodě?**

Vztah studentů k přírodě zkoumají otázky č. 22 a 23. Na otázku č. 22, která zjišťuje, jak často chodí studenti do přírody, více než polovina (60 %) studentů *Školy 1* uvádí, že do přírody chodí často, občas do přírody chodí 25 % studentů a velmi málo 15 % studentů. Polovina (50 %) studentů *Školy 2* přiznává, že do přírody chodí často, 37 % občas a 13 % velmi málo.

Z výsledků plyne, že studenti do přírody chodí spíše častěji než jen občas nebo velmi málo. Můžeme tedy říct, že jejich vztah k přírodě je spíše kladný.

Důvody trávení času v přírodě zkoumá otázka č. 23. Studenti obou škol chodí do přírody nejčastěji za účelem odpočinku a relaxace (33 % *Škola 1* a 38 % *Škola 2*), procházky (27 % *Škola 1* a 33 % *Škola 2*) a pobývání na čerstvém vzduchu (16 % *Škola 1* a 14 % *Škola 2*).

2.2. Vyhodnocení hypotézy

V závěru praktické části bakalářské práce se budu zabývat vyhodnocením hypotézy. V úvodu praktické části formuluji tuto hypotézu: **Studenti oboru ekologii střední odborné školy mají vyšší ekologické povědomí než studenti jiného oboru jiné střední školy.** Pokud se zaměříme na předchozí odpovědi na výzkumné problémy, můžeme tuto hypotézu potvrdit. Budu tedy opakovat své odpovědi na první výzkumný problém.

Mezi otázky, jejichž cílem je zjistit ekologické povědomí studentů, patří otázky č. 5, 6 a 7. Po vyhodnocení výsledků můžeme tvrdit, že studenti oboru ekologie (*Škola 1*) mají vyšší ekologické povědomí než studenti obchodní akademie (*Škola 2*). Zájem o ekologii (otázka č. 5) potvrdilo 90 % studentů *Školy 1*. Tento zájem potvrdilo 33 % studentů *Školy 2*. Tyto výsledky jsem předpokládala, jelikož studenti oboru ekologie se na ekologii specializují, zatímco studenti obchodní akademie nikoli. Příjemně mě překvapilo zjištění, že téměř třetina studentů obchodní akademie projevuje o ekologii zájem. Toto zjištění může dát prostor úvahám o založení ekologického kroužku, který se na škole prozatím nefunguje.

Odpovědi na otázku č. 6, která zjišťovala představu studentů o pojmu ekologie, se příliš nelišily. Mezi nejčastěji uváděné shodné odpovědi studentů obou škol patří ochrana přírody a životní prostředí.

Domnívám se, že ekologické povědomí nejlépe zkoumala otázka č. 7. Studenti měli uvést, zda znají nějakou ekologickou organizaci. Znalost těchto organizací potvrdilo 87 % studentů *Školy 1*, výsledky studentů *Školy 2* jsou o poznání nižší – 7 %. Při následném výčtu ekologických organizací uvádí studenti *Školy 1* celkem 10 různých ekologických organizací (Greenpeace, Hnutí Brontosaurus, Hnutí Duha, Děti Země, IUCN, WWF, Český svaz ochránců přírody, EPA, AOPK, CENIA), zatímco studenti *Školy 2* uvádí pouze dvě ekologické organizace a to Greenpeace a Ekokom.

Neočekávala jsem, že studenti oboru ekologie budou znát takové množství ekologických organizací. Tyto výsledky lze přisoudit jejich skutečnému zájmu o problematiku ekologie, což hodnotím kladně. Naopak výsledky studentů Obchodní akademie mě příliš nepřekvapily. Studenti ekologii nestudují, tudíž je pochopitelné, že nemají o ekologických organizacích příliš hluboké povědomí. Na druhou stranu jeden ze studentů Obchodní akademie uvedl organizaci Ekokom, kterou žádný ze studentů ekologie nevedl.

Ze zjištěných výsledků tedy lze usoudit, že studenti oboru ekologie mají vyšší ekologické povědomí než studenti Obchodní akademie. Domnívám se tedy, že odborná škola má na studenty ekologie pozitivní vliv.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit ekologické chování a povědomí studentů Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou a studentů oboru ekologie Středního odborného učiliště lesnického a rybářského ve Bzenci. Stanovila jsem si sedm výzkumných problémů, na která jsem pomocí dotazníku hledala odpovědi. Výzkumné problémy se týkaly ekologického povědomí studentů, jejich ekologického chování a motivace k tomuto chování, spokojenosti s předmětem ekologie (v případě, že se u nich na škole vyučuje), názorů na současný stav životního prostředí a jejich vztahu k přírodě a prostředí školy, ve které studují. Zjištěné výsledky jsem poté srovnávala pomocí sloupcových grafů a tabulek. Součástí praktické části bylo také definování hypotézy a její následné potvrzení. K získání informací od studentů jsem použila dotazník, který se skládal z 23 otázek. První čtyři otázky byly identifikační a zbytek se věnoval ekologii. Do každé školy jsem přinesla 60 dotazníků, dohromady tedy bylo předáno 120 dotazníků. Zpět jsem obdržela 114 vyplněných dotazníků, ale pro samotný výzkum jsem použila 109 dotazníků (55 ze *Školy 1* a 54 ze *Školy 2*). Pět dotazníků jsem vyřadila z toho důvodu, že více než polovina otázek nebyla vyplněna. Dotazníky byly rozdány do prvních, druhých, třetích a čtvrtých ročníků vybraných středních škol. Zpracované výsledky dotazníků jsem dále předala zmíněným středním školám.

V teoretické části jsem pracovala s literaturou, která se věnuje environmentální etice. Zaměřila jsem se na definování základních pojmů. Dále jsem přiblížila historii environmentální etiky a její základní postoje.

Domnívám se, že praktická část, která tvořila cíl mé bakalářské práce a zaměřovala se na výzkum, může poskytnout zpětnou vazbu zmíněným středním školám. Školy se mohou na základě zjištěných informací zaměřit na to, co chtějí změnit. Tato zpětná vazba může mít smysl například pro pedagogy Obchodní akademie ve Veselí nad Moravou. Ze zjištěných výsledků plyne, že více než třetina studentů této školy má zájem o ekologii, ale nemá možnost ji na škole studovat. Dle mého názoru by bylo vhodné na zmíněné škole založit ekologický kroužek, který by uspokojil zájem studentů a prohloubil jejich ekologické povědomí.

Dále by bylo vhodné zavedení kontejnerů na konzervy a baterie (zavedení kontejneru na baterie se týká se pouze Obchodní akademie), jelikož studenti by byli ochotni více třídit odpad, ale nemají k tomu možnost, protože se tyto kontejnery ve škole nenachází.

Také mě příjemně překvapilo, že studenti, kteří studují obor ekologie, mají hluboké ekologické povědomí a jejich studium je baví. Došla jsem k závěru, že kvalita výuky ekologie na odborné škole je opravdu vysoká a studenty pozitivně utváří.

SEZNAM ZDROJŮ

1. BINKA, Bohuslav. *Environmentální etika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 157 s. Svět environmentálních souvislostí. ISBN 978-80-210-4594-1.
2. Definition of Ecology. *Cary Institute of Ecosystem Studies*. [online]. 18. 2. 2016 [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://www.caryinstitute.org/discover-ecology/definition-ecology>
3. HOLOUŠOVÁ, Drahomíra a KROBOTOVÁ, Milena. Diplomové a závěrečné práce. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 117 s. Skripta. ISBN 80-244-1237-3.
4. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
5. KOCIAN, Matúš. *Etika životního prostředí: studijní texty*. Vydání první. Kostelec nad Černými lesy: Lesnická práce, s.r.o., 2015. 128 stran. ISBN 978-80-7458-067-3.
6. KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. Vyd. ve SLONu a v češtině 2., přeprac., celkově 3. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 204 s. Studijní texty; sv. 17. ISBN 80-85850-86-9.
7. LEOPOLD, Aldo. *Obrázky z chatrče a rozmanité poznámky*. Vyd. 1. Tulčík: Abies, [1999]. 269 s. ISBN 80-88699-13-4.
8. MÁCHAL, Aleš a kol. *Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání: soubor učebních textů*. 1. vyd. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. 282 s. ISBN 978-80-87604-01-4.
9. MÁCHAL, Aleš. *Mýty a omyly o environmentální výchově a v environmentální výchově*. 1. vyd. Brno: Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. 15 s. Metodický materiál pro učitele. Odborný text; 10. ISBN 978-80-87604-20-5.
10. PŮBALOVÁ, Ludmila a ŠVEJDA, Gabriel. *Ekologická etika*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. 111 s. Studijní text. ISBN 978-80-87472-44-6.
11. SCHWEITZER, Albert. *Z mého života a díla*. 1. vyd. Praha, 1974.
12. SKÝBOVÁ, Marie. *Etika a příroda: proč brát morální ohledy na přírodu?*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011. 193 s. ISBN 978-80-87378-80-9.
13. SOKOLÍČKOVÁ, Zdenka. *Člověk v pokorném závazku vůči světu: studie z ekologické etiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 246 s. ISBN 978-80-7465-042-0.

14. ŠVEC, Vlastimil a HRBÁČKOVÁ, Karla. *Průvodce metodologií pedagogického výzkumu: pracovní sešit*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7318-547-3.
15. Zákon o životním prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/5b17dd457274213ec12572f3002827de?OpenDocument>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Pohlaví studentů	23
Graf 2. Věk studentů.....	24
Graf 3. Studovaný ročník	25
Graf 4. Velikost bydliště.....	26
Graf 5. Zájem o ekologii.....	27
Graf 6. Znalost ekologických organizací.....	28
Graf 7. Jakou ekologickou organizaci znají studenti.....	29
Graf 8. Nejvíce ohrožená oblast	32
Graf 9. Ekologie ve škole	33
Graf 10. Zájmový kroužek zabývající se ekologií.....	33
Graf 11. Motivace k ekologickému chování	34
Graf 12. Kdo motivuje studenty k ekologickému chování.....	35
Graf 13. Samostatný předmět ekologie	36
Graf 14. Obliba předmětu ekologie	37
Graf 15. Důležitost ekologické výchovy ve škole.....	37
Graf 16. Třídění odpadu	38
Graf 17. Jaký odpad třídí studenti (Škola 1).....	39
Graf 18. Jaký odpad třídí studenti (Škola 2).....	40
Graf 19. Prostředí školy.....	41
Graf 20. Ochota změnit návyky.....	43
Graf 21. Příroda	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Pohlaví studentů	23
Tabulka 2. Věk studentů	24
Tabulka 3. Studovaný ročník.....	25
Tabulka 4. Velikost bydliště.....	26
Tabulka 5. Zájem o ekologii.....	26
Tabulka 6. Pojem ekologie (Škola 1)	27
Tabulka 7. Pojem ekologie (Škola 2)	27
Tabulka 8. Znalost ekologických organizací	28
Tabulka 9. Jakou ekologickou organizaci znají studenti.....	29
Tabulka 10. Největší ekologické problémy (Škola 1)	30
Tabulka 11. Největší ekologické problémy (Škola 2).....	30
Tabulka 12. Nejvíce ohrožená oblast	31
Tabulka 13. Ekologie ve škole	32
Tabulka 14. Zájmový kroužek zabývající se ekologií.....	33
Tabulka 15. Motivace k ekologickému chování.....	34
Tabulka 16. Kdo motivuje studenty k ekologickému chování	35
Tabulka 17. Samostatný předmět ekologie.....	36
Tabulka 18. Obliba předmětu ekologie (Škola 1)	36
Tabulka 19. Důležitost ekologické výchovy ve škole	37
Tabulka 20. Třídění odpadu.....	38
Tabulka 21. Jaký odpad třídí studenti (Škola 1).....	39
Tabulka 22. Jaký odpad třídí studenti (Škola 2).....	40
Tabulka 23. Prostředí školy	41
Tabulka 24. Co by studenti na prostředí školy zlepšili (Škola 1).....	41
Tabulka 25. Co by studenti na prostředí školy zlepšili (Škola 2).....	42
Tabulka 26. Ochota změnit návyky	42
Tabulka 27. Jakým způsobem by studenti změnili své návyky (Škola 1).....	43
Tabulka 28. Jakým způsobem by studenti změnili své návyky (Škola 2).....	43
Tabulka 29. Příroda	44
Tabulka 30. Za jakým účelem chodí studenti do přírody (Škola 1)	45
Tabulka 31. Za jakým účelem chodí studenti do přírody (Škola 2)	45

PŘÍLOHA I.: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK:

Milí žáci,

jmenuji se Klára Mikulcová a na vaší škole provádím průzkum ke své bakalářské práci, která zkoumá váš vztah k ekologii. Proto bych vás ráda požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je anonymní. Vaše odpovědi mi prosím zakroužkujte nebo dopište.

1. Pohlaví: a) žena b) muž

2. Věk: ... let

3. Třída: ...

4. Bydliště: a) ve městě b) v obci

5. Zajímáte se o ekologii?

a) ANO

b) NE

6. Co si pod pojmem ekologie představíte?

.....
.....
.....
.....

7. Znáte nějakou ekologickou organizaci?

a) ANO, jakou? .....

b) NE

8. Co je podle vás jedním z největších ekologických problémů?

.....
.....
.....
.....

9. Která oblast je podle vás nejvíce ohrožena?

a) VODA

b) OVZDUŠÍ

c) PŮDA

d) ŽIVÁ PŘÍRODA

10. Domníváte se, že se věnujete ekologii ve škole dostatečně?

a) ANO

b) NE

c) NEVÍM

11. Funguje na vaší škole nějaký zájmový kroužek zabývající se ekologií?

- a) ANO
- b) NE
- c) NEVÍM

12. Pokud ano, zapojujete se do jeho aktivit?

- a) ČASTO
- b) OBČAS
- c) VELMI MÁLO
- d) VŮBEC

13. Motivuje vás někdo k ekologickému chování?

a) ANO, kdo? (můžete zakroužkovat i více možností)

- rodina
  - škola
  - zájmový kroužek
  - média
  - jiná možnost, jaká? .....
- b) NE

14. Existuje na vaší škole samostatný předmět věnující se ekologii? (Pokud ne, přeskočte na otázku č. 16.)

- a) ANO
- b) NE

15. Pokud ano, baví vás?

- a) VELMI MĚ BAVÍ
- b) OBČAS MĚ BAVÍ
- c) ANI NEBAVÍ, ANI BAVÍ
- d) SPÍŠE MĚ NEBAVÍ
- e) VŮBEC MĚ NEBAVÍ

16. Myslíte si, že je ekologická výchova ve škole důležitá?

- a) ANO
- b) NE

17. Třídíte VE ŠKOLE odpad?

a) ANO, jaký? (můžete zakroužkovat i více možností)

- papír
  - sklo
  - plast
  - konzervy, plechovky
  - baterie
  - bio odpad
  - jiný, jaký?.....
- b) NE

18. Třídíte DOMA odpad?

a) ANO, jaký? (můžete zakroužkovat i více možností)

- papír
- sklo
- plast
- konzervy, plechovky
- baterie
- bio odpad
- jiný, jaký?.....

b) NE

19. Líbí se vám prostředí školy, ve které studujete (tzn. učebny, okolí školy atd.)?

a) ANO

b) NE

20. Pokud ne, co byste byli ochotni udělat pro to, aby se prostředí školy zlepšilo?

.....

.....

.....

.....

21. Byli byste ochotni změnit své návyky, které povedou ke zlepšení životního prostředí?

a) ANO, jak?.....

b) NE

c) NEVÍM

22. Chodíte často do přírody?

a) ČASTO

b) OBČAS

c) VELMI MÁLO

23. Za jakým účelem chodíte do přírody?

.....

.....

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Klára Mikulcová
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Tomáš Hubálek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Environmentální etika z pohledů studentů středních škol
Název v angličtině:	Environmental Ethics from the perspectives of high school students
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá problémem environmentální etiky. Její hlavní cíl je založen na výzkumu uskutečněném na Obchodní akademii ve Veselí nad Moravou a na Středním odborném učilišti lesnickém a rybářském ve Bzenci. Výzkum proběhl na základě vyhodnocování dotazníků, které zjišťovaly ekologické chování studentů a jejich motivaci k tomuto chování, spokojenost s předmětem ekologie, názory na současný stav životního prostředí a vztah studentů k přírodě a prostředí školy, ve které studují. Součástí výzkum je také potvrzení nebo vyvrácení hypotézy.
Klíčová slova:	ekologie, etika, environmentální, životní prostředí, teocentrismus, biocentrismus, antropocentrismus, ekocentrismus, zoocentrismus, výzkum, dotazník, hypotéza, střední škola, znečištění, recyklace, ekologické organizace, ekologické problémy, ekologický kroužek, prostředí školy, příroda
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis deals with the problem of environmental ethics. Its main objective is based on research conducted on the Obchodní akademie in Veselí nad Moravou and at Střední odborné učiliště lesnické a rybářské in Bzenec. Research was based on evaluation questionnaires that investigated the ecological behavior of students and their motivation for this behavior, satisfaction with the subject of ecology, views on the current state of the environment and students' relation to nature and the environment of the school where they study. Part of the research is also confirming or disproving the hypothesis.
Klíčová slova v angličtině:	ecology, ethics, environmental, environment, teocentrismus, biocentrism, anthropocentrism, ekocentrism, biocentrism, research, questionnaire, hypothesis, high school, pollution,

	recycling, environmental organizations, environmental issues, environmental club, school environment, nature
Přílohy vázané v práci:	Grafy Tabulky
Rozsah práce:	62 s. (87 598 znaků)
Jazyk práce:	CZ